

บทที่ 4

การวิจัยสนาม

บทแรก ได้กล่าวถึงสภาพและความสำคัญของ เรื่องที่จะทำการศึกษารวิจัย ว่ามีความสำคัญและมีสภาพปัญหาอย่างไร

บทที่ 2 ได้กล่าวถึงแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ เรื่องดังกล่าว เพื่อเป็นกรอบในการตั้งสมมติฐาน และ เป็นการชี้ให้เห็นว่างานวิจัยหรือทฤษฎีแต่ละ เรื่องนั้นมีความเกี่ยวข้องกับสมมติฐานการวิจัยในแง่ใด อย่างไร เช่น สนับสนุน ค่อเนื่อง หรือเสริมต่อ เป็นต้น

บทที่ 3 ได้กล่าวถึงพระคพระชากรไทยกับการเลือกตั้ง เพื่ออธิบายหรือชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของฐานคะแนนเสียงกับพระคพระชากรไทย ว่ามีความเกี่ยวข้องหรือมีความเป็นมา และเป็นไปอย่างไร อันถือ เป็นฐานหรือปัจจัยเชิงความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ของพรรค ซึ่งจะ ทำให้เกิดความเข้าใจใน เรื่องที่จะให้คำอธิบาย

บทที่ 4 นี้ จะ เป็นการวิจัยสนาม ซึ่งเป็นขั้นตอนหลังจากที่ได้กำหนดขอบข่ายทางทฤษฎี (theoretical framework) แนวคิด (concept) ต่างๆ รวมทั้งการศึกษาข้อมูลจากเอกสารแล้ว จึงได้ทำการวิจัยสนาม โดยสร้างเครื่องมือในการวัดข้อมูล ซึ่งได้กล่าวไปแล้วคร่าวๆ ใน การเสนอเค้าโครงการศึกษารวิจัยบทที่ 1 อย่างไรก็ตามน่าจะ ได้กล่าวถึงรายละเอียดเกี่ยวกับวิธีการวิจัยสนาม เพราะกระบวนการดังกล่าวมีความสำคัญต่อการกำหนดคุณภาพและความ เชื่อถือได้ของผลการวิจัยเป็นอย่างมาก

แบบสอบถามและการสัมภาษณ์

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้การเก็บและรวบรวมข้อมูลโดยใช้ แบบสอบถาม (questionnaire) และการสัมภาษณ์ (interview) ประกอบกัน

แบบสอบถาม

แบบสอบถามนั้นได้สกัดออกมาจากตัวแปรที่ปรากฏในสมมติฐานการวิจัย และวัตถุประสงค์ที่ต้องการข้อมูลมาเพื่ออธิบาย สนับสนุนหรือหักล้างข้อสมมติฐานที่ตั้งไว้ ประกอบด้วยชุดแบบสอบถาม 5 ส่วน จำนวน 39 ข้อดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานะภาพของผู้ตอบแบบสอบถามอันได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ ทั้งนี้เพื่อตรวจสอบดูว่าผู้ตอบแบบสอบถามนั้นคือบุคคลใดบ้าง มีสถานะภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมอย่างไร นอกจากนั้นยังอาจแยกออกมาอธิบายถึง พฤติกรรม ความเห็น หรือทัศนคติต่างๆ ของกลุ่มบุคคลนั้นๆ ด้วย โดยถือว่าสิ่งเหล่านี้เป็นตัวแปรในการวิจัย

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับ ความรู้ ความเข้าใจ หรือความสนใจในทางการเมือง เพื่อที่จะได้ทราบว่าบุคคล เหล่านั้นมีสถานะภาพทางด้านนี้อย่างไรบ้าง

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับพฤติกรรมในการเลือกผู้สมัครของพรรคประชากรไทย ว่าทำไมถึงเลือก มีเหตุผลอย่างไร รวมทั้งมีความผูกพันกับพรรคหรือผู้สมัครเพียงใด

ส่วนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับ ทัศนคติ หรือความเห็นที่มีต่อพรรคประชากรไทย และ นายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรค เพื่อตรวจสอบศรัทธา ความเชื่อถือ รวมทั้งความมั่นคงในการเป็นฐานคะแนน เสียงหรือผู้สนับสนุนพรรคประชากรไทย

ส่วนที่ 5 เป็นคำถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของฐานคะแนนเสียงกับพรรคประชากรไทย สส.ในเขตเลือกตั้ง รวมทั้ง นายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรค

คำถามที่ใช้ในแบบสอบถามนี้ เป็นแบบปิดท้าย (close-ended) ทั้งสิ้น เพราะต้องการให้ผู้ตอบเลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยให้คำตอบที่เลือกมากพอและมีความเข้มข้น (degree) ตั้งแต่มากที่สุด เรียงลำดับไปจนถึงน้อยสุด

อย่างไรก็ตามแบบสอบถามที่จะนำมาใช้ต้องมีการทดสอบความน่าเชื่อถือและความสมบูรณ์ (testing of reliability & validity) เสียก่อน ซึ่งได้กล่าวไว้ย่อๆ ในบทแรกแล้ว

การทดสอบความสมบูรณ์ (validity) ซึ่งหมายถึงความสมบูรณ์ในเนื้อหา (content validity) กล่าวคือต้องการทดสอบว่า แบบสอบถามที่สร้างขึ้นนั้น สามารถครอบคลุมขอบข่ายของ ตัวแปรหรือสมมติฐานที่ตั้งไว้หรือไม่ วิธีการก็คือนำแบบสอบถามนี้มาให้อาจารย์ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบ วิจารณ์ และแก้ไข เพื่อให้เกิดความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒินี้ ได้แก่

รศ.ดร.ปรีชา หงษ์ไกรเลิศ อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รศ.ดร.พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว อาจารย์ประจำคณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขั้นตอนต่อไปหลังจากให้ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งสองท่านตรวจสอบความสมบูรณ์ในเนื้อหาและได้จัดการแก้ไขเพิ่มเติมแล้ว ก็นำมาทดสอบหาความน่าเชื่อถือ (reliability)

ความน่าเชื่อถือนั้น หมายถึง ความแม่นยำ มั่นคงและเที่ยงตรง ของเครื่องมือที่ใช้วัด คือชุดแบบสอบถาม วิธีการที่จะทดสอบนั้น ผู้วิจัยได้ใช้วิธีทดสอบ-ซ้ำทดสอบ (test-retest) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้กลุ่มบุคคลตัวอย่างจำนวน 30 คน ทำการตอบ บุคคลดังกล่าว ผู้วิจัยได้ใช้ ข้าราชการ พ่อค้า ประชาชน คละกันไป เพื่อจะทดสอบว่าแบบสอบถามที่สร้างนั้น มี ค่าความใดที่เป็นค่าความสองแปร่ง ก่ากวม หรือเป็นค่าความที่ผู้ตอบเข้าใจหรือไม่ นอกจากนั้นค่าความ ที่เกี่ยวกับ ความรู้ ความเข้าใจทางการเมืองในส่วนที่ 2 มีความยากง่ายมากน้อยเพียงใด อยู่ในวิสัยที่ประชาชนทั่วไปจะ เข้าใจและตอบได้หรือไม่

ผลการตรวจสอบความ เชื่อถือ ปรากฏว่าผู้ตอบทั้ง 30 คน เข้าใจคำถามทั้ง 39 ข้อ ได้ดี สามารถเลือกคำตอบได้ สำหรับคำถามเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ และความสนใจทาง การเมืองซึ่งมีอยู่จำนวน 6 ข้อนั้น ผู้ตอบทำได้ดังนี้

1.	ตอบถูกหมดทั้ง 6 ข้อ	จำนวน 9 คน
2.	ตอบถูก 5 ข้อ "	5 คน
3.	ตอบถูก 4 ข้อ "	8 คน
4.	ตอบถูก 3 ข้อ "	4 คน
5.	ตอบถูก 2 ข้อ "	3 คน
6.	ตอบถูก 1 ข้อ "	1 คน
7.	ตอบผิดหมดทุกข้อ "	- คน

แสดงว่าคำถามในส่วนนี้ไม่ยากและง่ายจนเกินไป ถ้ามีความรู้ ความเข้าใจทางการเมืองไทยอยู่บ้าง สามารถที่จะตอบได้ เป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตามยังมีผู้ที่ตอบได้คะแนนไม่ เกิน ครึ่งอยู่จำนวนหนึ่ง

หลังจากตอบคำถามครั้งแรกแล้ว ผู้วิจัยได้ทิ้งช่วงไว้ประมาณ 15 วัน ก็นำแบบสอบถาม ดังกล่าวมาให้กลุ่มประชากรตัวอย่างชุดเดิมตอบอีกครั้งหนึ่ง ผลปรากฏว่าผู้ตอบ เข้าใจและตอบ คำถามได้ดี ส่วนความยากง่ายในคำถามเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจทางการเมือง ผู้ตอบตอบถูก มากขึ้น ทั้งนี้อาจจะ เนื่องมาจาก เมื่อตอบคำถามครั้งแรกแล้ว ผู้ตอบอาจจะไปสอบถามหรือค้นคว้า มา ซึ่งก็ถือเอาผลการตอบคำถามในส่วนนี้จากครั้งแรก เป็นหลัก

การสัมภาษณ์

การสัมภาษณ์นั้น เพื่อไม่ให้เกิดความคลาดเคลื่อน และผิดพลาดประสงคในข้อมูลที่จะได้รับ ผู้วิจัยจึงได้สัมภาษณ์ด้วยตนเองทั้งหมด ผู้วิจัยได้สกัดคำถามจากสมมติฐานในการวิจัย เพื่อมิให้หลงประเด็นหรือขาดความสมบูรณ์ในเนื้อหาที่ต้องการ

กลุ่มประชากรที่ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ คือ สส. ของพรรคประชากรไทย ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ได้รับการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 รวมทั้งเจ้าหน้าที่ของพรรคด้วยการสัมภาษณ์ สส. พยายามที่จะให้ครอบคลุมพื้นที่ของเขตการเลือกตั้งทั้ง 13 เขตให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ ทั้งนี้ เพราะพื้นที่แต่ละแห่งมีความแตกต่างกันในเรื่องของภูมิศาสตร์และประชากร

สส. และ เจ้าหน้าที่ของพรรคประชากรไทยที่ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์มีดังต่อไปนี้

(1) นายสมัคร สุนทรเวช	เขตเลือกตั้งที่ 1	(ตุลิต)
(2) พล.ท. จิตรพล ณ ลำปาง	-----"----- 1	---"---
(3) นพ.บุญเทียม เขมาภิรัตน์	-----"----- 3	(พญาไท)
(4) ดร.ประวิช รัตนเพียร	-----"----- 3	---"---
(5) นายพิศาล ไชยชาวน	-----"----- 4	(พระโขนง ลาดกระบัง)
(6) นายสมาน ใจปราณี	-----"----- 4	-----"-----
(7) นางเย็นจิตต์ รพีพัฒน์ ณ อยุธยา	-----"----- 7	(บางกะปิ)
(8) นายสุวัฒน์ วรรณศิริกุล	-----"----- 9	(บางขุนเทียน ราษฎร์บูรณะ)
(9) นายอุส่าห์ สระมาลา	-----"----- 10	(บางกอกน้อย ดลสังข์)
(10) นายวัชระ ประภาพัทน์	-----"----- 11	(ภาษีเจริญ บางกอกใหญ่ หนองแขม)
(11) นายชาญ สุทธิสารากร	ผู้อำนวยการพรรคประชากรไทย	

กลุ่มประชากรและตัวอย่าง

เนื่องจากฐานคะแนนเสียงของพรรคประชากรไทยในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งก็ได้แก่ผู้ไปลงคะแนนเสียงเลือกผู้สมัครของพรรคประชากรไทยในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 มีจำนวนกว่า 400,000 คน จึงเป็นเรื่องที่เกินความสามารถของผู้วิจัย ในการที่จะเลือกตัวอย่างให้ได้ตัวแทนที่เหมาะสมและใกล้เคียงกับความเป็นจริง หรือเรียกว่าเป็นตัวแทนที่แท้จริงของจำนวนประชากรทั้งหมด (universe of population) และเพื่อให้เกิดความคลาดเคลื่อนในการเลือกตัวอย่าง (sampling error) ที่น้อยที่สุด

ในทางวิชาการ วิธีการคัดเลือกตัวอย่างแบ่งออกได้หลายวิธี แต่กล่าวโดยทั่วไปแล้ว สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 อย่าง คือ random sampling กับ stratified sampling¹

random sampling เป็นการเลือกตัวอย่างที่ทุกหน่วยของประชากร (population หรือ universe) มีโอกาสโดยเท่ากันที่จะถูกเลือกมาเป็นตัวอย่าง การใช้วิธีเลือกตัวอย่างแบบนี้จะกระทำเมื่อทุกหน่วยมีคุณสมบัติอย่างเดียวกัน

stratified sampling เป็นการเลือกตัวอย่างโดยจัดแบ่งประชากรออกเป็นกลุ่มตามลักษณะเฉพาะบางประการที่ต่างกัน และตามที่อยู่ในความสนใจของผู้วิจัย แล้วจึงค่อยเลือกจำนวนตัวอย่าง จากแต่ละกลุ่มให้ได้จำนวนเป็นอัตราส่วน เหมือนกับอัตราส่วนของประชากรในกลุ่มต่าง ๆ นั้น สำหรับการเลือกตัวอย่างแต่ละกลุ่มก็คงใช้วิธี random เช่นเดียวกัน

ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งของการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ เราไม่ทราบว่ามิใช่บ้างที่เป็นฐานคะแนนเสียงหรือผู้ที่เลือกผู้สมัครพรรคประชากรไทยในเขตกรุงเทพมหานคร เพราะไม่สามารถตรวจสอบได้แน่นอน คงหาได้เฉพาะผู้ที่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งหรือไม่จากบัญชีรายชื่อผู้มีสิทธิเลือกตั้งเท่านั้น และคงเป็นความยากลำบากยิ่งในการติดตามสอบถาม เป็นรายบุคคลว่า เป็นผู้เลือกพรรคประชากรไทยใช่หรือไม่ แม้แต่ สส. ในเขตเลือกตั้งเองก็ไม่ทราบแน่นอนว่ามีผู้ใดที่ลงคะแนนเสียงสนับสนุนตนบ้าง

ผู้วิจัยได้ตัดสินใจ กำหนดกลุ่มประชากรจากผู้ขึ้นทะเบียน เป็นสมาชิกพรรคประชากรไทยทั้งหมด เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา ทั้งนี้ เพราะประชากรกลุ่มนี้น่าจะมีแนวโน้มสูงมากในการที่จะเลือกผู้สมัครของพรรคประชากรไทย รวมทั้งมีทะเบียนสารบบรายชื่อและที่อยู่ ซึ่งสะดวกต่อผู้วิจัยที่จะศึกษาได้ในสภาวะที่ขาดแคลนทั้งเวลาและงบประมาณ

อย่างไรก็ตาม ผู้ที่ลงทะเบียน เป็นสมาชิกพรรคก็มีใช่จะเป็นฐานคะแนนเสียงในความหมายของการวิจัยครั้งนี้หมดทุกคน จำเป็นต้องมีการตรวจสอบจากแบบสอบถามที่จะได้สร้างขึ้น และคัดเลือกเอาเฉพาะผู้ที่มีคุณสมบัติ เป็นฐานคะแนนเสียงเท่านั้น

¹ ชินวุธ สุทรสีมะ, หลักและวิธีการทำวิทยานิพนธ์ รายงานประจำภาคและ เอกสารวิจัย (นครหลวงกรุงเทพมหานครธนบุรี : บริษัทสำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชจำกัด, 2515), หน้า 44-45.

อุปสรรคที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือ สมาชิกพรรคประชากรไทยที่ขึ้นทะเบียนไว้นั้นมีอยู่จำนวนทั้งสิ้นประมาณ 130,000 คน การศึกษาจากประชากรทั้งหมดคงจะหาไม่ได้ เราจะเลือกสุ่มตัวอย่างหรือกลุ่มประชากรอย่างไรจึงจะอยู่ในวิสัยที่จะทำได้ ขณะเดียวกันก็สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยแต่ไม่เสียซึ่งความถูกต้องแม่นยำของการสุ่มตัวอย่าง

สำหรับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้ตัดสินใจใช้วิธีการสุ่มเลือกตัวอย่างแบบ stratified sampling ทั้งนี้เพราะจะทำให้ได้ตัวอย่างที่เป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมดได้ใกล้เคียงกว่าการเลือกแบบ random sampling ซึ่งอาจจะได้ตัวอย่างซึ่งเป็นตัวแทนของคนเพียงกลุ่มเดียวหรือมาจากกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมากเกินไป

ผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษาถึงฐานคะแนนเสียงหรือผู้ลงคะแนนเสียงเลือกพรรคประชากรไทยในเขตกรุงเทพมหานคร ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างน่าจะมาจากประชากรทุกา ส่วน เพื่อจะได้ตัวอย่างที่กระจายครบถ้วน กรุงเทพมหานครนั้นแบ่งเขตการปกครองออกเป็น 24 เขต สำหรับเขตเลือกตั้งแบ่งเป็น 13 เขตเลือกตั้ง โดยมีผู้ไปใช้สิทธิทั้งหมดและผู้ไปใช้สิทธิเลือกผู้สมัครของพรรคประชากรไทยในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 แต่ละเขตเลือกตั้ง ดังนี้ ²

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

² กรุงเทพมหานคร, สำนักนโยบายและแผน, สถิติรายปี 2531 (กรุงเทพมหานคร: สำนักนโยบายและแผนกรุงเทพมหานคร, 2532), หน้า 144-146.

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนผู้มีมาใช้สิทธิเลือกตั้งทั้งหมดและผู้ที่ใช้เลือกผู้สมัครของพรรคประชากรไทย
ในการเลือก สส. ของกรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2531

เขตเลือกตั้ง	เขต	จำนวนผู้มีมาใช้สิทธิ	จำนวนที่เลือกผู้สมัคร พรรคประชากรไทย
1	เขตดุสิต	76,201	43,277
2	เขตพระนคร เขตบึงกุ่ม เขตปทุมวัน เขตสัมพันธวงศ์ เขตบางรัก	88,333	15,927
3	เขตพญาไท	58,767	22,647
4	เขตพระโขนง เขตลาดกระบัง	155,144	41,590
5	เขตห้วยขวาง	55,264	24,777
6	เขตยานนาวา	80,452	18,912
7	เขตบางกะปิ	107,371	50,253
8	เขตธนบุรี เขตคลองสาน	79,176	23,044
9	เขตบางขุนเทียน เขตราษฎร์บูรณะ	88,386	41,281
10	เขตบางกอกน้อย เขตตลิ่งชัน	97,535	45,741
11	เขตภาษีเจริญ เขตบางกอกใหญ่ เขตหนองแขม	107,093	42,975
12	เขตบางเขน	130,365	35,480
13	เขตมีนบุรี เขตหนองจอก	35,727	31,160
	รวม	1,159,814	437,064

จากตารางข้างต้น ซึ่งผู้วิจัยได้ตัดแปลงและจัดทำในลักษณะโดยประมาณเท่านั้น ทั้งนี้ เพราะ เขตเลือกตั้งมิได้ครอบคลุม เขตการปกครองในลักษณะ เขตต่อเขตทั้งหมด เช่น เขตคูสิตนั้น บางส่วนอยู่ในเขตเลือกตั้งที่ 1 บางส่วนอยู่ในเขตเลือกตั้งที่ 3 เป็นต้น

ข้อมูลที่ปรากฏดังกล่าว จะเห็นได้ว่ามีผู้มาใช้สิทธิเลือกตั้งทั้งหมดและผู้ที่มาลงคะแนนเสียงเลือกผู้สมัครของพรรคประชากรไทยในแต่ละ เขตเลือกตั้งแตกต่างกันออกไป ดังนั้นการสุ่มเลือกเอาตัวอย่าง จึงจำเป็นต้องเลือกเอามาให้ได้สัดส่วนกัน

เขตเลือกตั้งที่มีผู้ไปใช้สิทธิเลือกผู้สมัครพรรคประชากรไทย จำนวน 40,000 คนขึ้นไป มีอยู่จำนวน 6 เขตเลือกตั้งหรือ 11 เขตการปกครอง คือ เขตบางกะปิ (50,253 คน) เขตบางกอกน้อย เขตตลิ่งชัน (45,741 คน) เขตคูสิต (43,277 คน) เขตภาษีเจริญ เขตบางกอกใหญ่ เขตหนองแขม (42,975 คน) เขตพระโขนง เขตลาดกระบัง (41,590 คน) เขตบางขุนเทียน เขตราชบุรีบูรณะ (41,281 คน)

เขตเลือกตั้งที่มีผู้ไปใช้สิทธิเลือกผู้สมัครพรรคประชากรไทยจำนวน 30,000 คน ถึง 40,000 คน มีอยู่จำนวน 2 เขตเลือกตั้งหรือ 3 เขตการปกครอง คือ เขตบางเขน (35,480 คน) เขตมีนบุรี เขตหนองจอก (31,160 คน)

เขตเลือกตั้งที่มีผู้ไปใช้สิทธิเลือกผู้สมัครพรรคประชากรไทยจำนวน 30,000 คนลงมา มีอยู่จำนวน 5 เขตเลือกตั้งหรือ 10 เขตการปกครองคือ เขตห้วยขวาง (24,777 คน) เขตธนบุรี เขตคลองสาน (23,044 คน) เขตพญาไท (22,647 คน) เขตยานนาวา (18,912 คน) เขตพระนคร เขตป้อมปราบฯ เขตปทุมวัน เขตสัมพันธวงศ์ และเขตบางรัก (15,927 คน)

ดังนั้นเราจึงแบ่งกลุ่มของเขตเลือกตั้งออกได้เป็น 3 กลุ่มคือ

- (1) กลุ่มที่มีผู้ไปใช้สิทธิเลือกพรรคประชากรไทยจำนวน 40,000 คนขึ้นไปจำนวน 6 เขตเลือกตั้ง
- (2) กลุ่มที่มีผู้ไปใช้สิทธิเลือกพรรคประชากรไทยจำนวน 30,000 คนถึง 40,000 คนจำนวน 2 เขตเลือกตั้ง
- (3) กลุ่มที่มีผู้ไปใช้สิทธิเลือกพรรคประชากรไทยจำนวน 30,000 คนลงมา จำนวน 5 เขตเลือกตั้ง

แบบสอบถาม (questionnaire) ซึ่งเป็นเครื่องมือในการวัดหรือจัดเก็บข้อมูล จึงถูกส่งไปยังประชากรกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว เป็นอัตราส่วนดังนี้

ตารางที่ 4.2 แสดงการกระจายแบบสอบถามไปยังกลุ่มประชากรตัวอย่าง

กลุ่ม	เขตเลือกตั้ง	เขตการปกครอง	จำนวนแบบสอบถามที่ส่ง ไปแต่ละ เขตการปกครอง	รวม
1	1,4,7,9,10,11	ดุสิต (พระโขนง ลาดกระบัง) บางกะปิ (บางขุนเทียน ราชบุรีบูรณะ) (บางกอกน้อย ตลิ่งชัน) (ภาษีเจริญ บางกอก ใหญ่ หนองแขม)	50	300
2	12, 13	บางเขน (มีนบุรี หนองจอก)	40	80
3	2,3,5,6,8	(พระนคร ป้อมปราบฯ ปทุมวัน สัมพันธวงศ์ บางรัก) พญาไท ห้วยขวาง ยานนาวา (ธนบุรี คลองสาน)	30	150

รวม 13 เขตการเลือกตั้ง แบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 530 ชุด

หลังจากได้อัตราส่วนของจำนวนแบบสอบถามที่จะส่งไปยังกลุ่มประชากรแต่ละ เขตแล้ว ก็มาถึงขั้นตอนที่จะ เลือกกลุ่มตัวอย่างในแต่ละ เขต ผู้วิจัยได้ เลือกใช้การสุ่มตัวอย่างแบบใช้ความ น่าจะเป็น (probability sampling) โดยนำเอารายชื่อสมาชิกพรรคในแต่ละ เขตออกมาจาก บัญชีหรือแฟ้มทะเบียนของพรรคประชากรไทย ซึ่งบัญชีแต่ละใบมีรายชื่อสมาชิกประมาณ 20 คน ทุกๆ ใบมีโอกาสที่จะถูกเลือกโดยผู้วิจัยเท่าๆ กัน หลังจากเลือกออกมาและนับได้จำนวนประชากร ที่ต้องการแล้ว จึงส่งแบบสอบถามให้ผู้ตอบทางไปรษณีย์พร้อมทั้งให้ส่งกลับมาด้วยวิธี เดียวกัน

ก่อนที่จะส่งแบบสอบถามได้ขอหนังสือจากพรรคประชากรไทย เพื่อขอความร่วมมือจากสมาชิกพรรคในการตอบและส่งกลับแบบสอบถาม หนังสือดังกล่าวได้ระบุถึงวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษาวิจัยครั้งนี้

จากจำนวนแบบสอบถามที่ส่งออกไปทั้งสิ้น 530 ชุด ได้รับกลับคืนมา 326 ชุด เป็นแบบสอบถามที่วัดผลไม่ได้ 7 ชุด กล่าวคือไม่มีคุณสมบัติเป็นฐานคะแนนเสียงตามค่านियามศัพท์ จึงได้คัดออกไป คงเหลือแบบสอบถามที่ใช้วัดผลจริง ๆ 319 ชุด หรือเทียบเป็นจำนวนร้อยละได้ดังนี้

ตารางที่ 4.3 เปรียบเทียบจำนวนแบบสอบถามที่ส่งออกไปและที่ใช้วัดผลได้

ชนิดของแบบสอบถาม	จำนวนชุด	ร้อยละ
แบบสอบถามที่ส่งออกไปทั้งสิ้น	530	100.0
- ได้รับกลับคืนมาทั้งสิ้น	326	61.5
- ไม่ได้รับคืน	204	38.4
- เป็นแบบสอบถามที่วัดผลไม่ได้	7	2.1
- เป็นแบบสอบถามที่ใช้ในการวัดผลจริง	319	97.8

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.4 แสดงกลุ่มประชากรที่ตอบแบบสอบถามจาก เขตต่างๆ ในกรุงเทพมหานคร

เขตการปกครอง	จำนวนแบบสอบถามที่ส่งกลับ
ดุสิต	30
พระโขนง	16
ลาดกระบัง	18
บางกะปิ	31
บางขุนเทียน	22
ราษฎร์บูรณะ	10
บางกอกน้อย	23
คลองสาน	13
ภาษีเจริญ	9
บางกอกใหญ่	7
หนองแขม	6
บางเขน	29
มีนบุรี	8
หนองจอก	11
พระนคร	4
ป้อมปราบฯ	5
ปทุมวัน	3
สัมพันธวงศ์	3
บางรัก	4
พญาไท	22
ห้วยขวาง	24
ยานนาวา	9
ธนบุรี	9
คลองสาน	10
รวม 24 เขต	326

การวิเคราะห์และตีความข้อมูล

จากแบบสอบถามที่นำมาใช้วัดผลได้จำนวน 319 ชุด ปรากฏว่าประกอบไปด้วยแบบสอบถามที่ส่งกลับมาจากกลุ่มบุคคลซึ่งมีสถานะภาพทาง เศรษฐกิจและสังคมต่างๆ กัน โดยจะจำแนกให้เห็นดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.5 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามโดยจำแนกตาม เพศ

เพศ	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม	คิด เป็นร้อยละ
(1) ชาย	266	83.4
(2) หญิง	53	16.6
รวม	319	100.0

ตารางที่ 4.6 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามโดยจำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม	คิด เป็นร้อยละ (โดยประมาณ)
(1) 40-49 ปี	109	34.2
(2) 50-59 ปี	87	27.3
(3) 30-39 ปี	73	22.9
(4) 60 ปีขึ้นไป	36	11.3
(5) 20-29 ปี	14	4.4
รวม	319	100.0

ตารางที่ 4.7 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามโดยจำแนกตามการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม	คิด เป็นร้อยละ (โดยประมาณ)
(1) ม.ศ.1-ม.ศ.5 (ม.1-ม.6) หรือ เทียบเท่า	111	34.8
(2) สูงกว่าม.ศ.5 (ม.6) แต่ไม่จบปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	93	29.2
(3) ป.1-ป.7 (ป.1-ป.6) หรือ เทียบเท่า	64	20.1
(4) ตั้งแต่ปริญญาตรีขึ้นไป	51	16.0
รวม	319	100.0

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.8 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามโดยจำแนกตามกลุ่มอาชีพ

อาชีพ	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม	คิด เป็นร้อยละ (โดยประมาณ)
(1) พนักงานรัฐวิสาหกิจ บริษัท เอกชน	87	27.3
(2) นักธุรกิจหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว	86	27.0
(3) ข้าราชการ (พลเรือน-ทหาร-ตำรวจ)	54	16.9
(4) อื่นๆ.....	33	10.3
(5) พ่อค้า แม่ค้า (มีรายได้วันต่อวัน)	21	6.6
(6) แม่บ้าน	20	6.3
(7) นักศึกษา ครู อาจารย์	18	5.6
(8) ศิลปิน นักร้อง นักแสดง นักเขียน	-	-
รวม	319	100.0

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.9 แสดงจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามโดยจำแนกตามรายได้

รายได้ต่อ เดือน	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม	คิด เป็นร้อยละ (โดยประมาณ)
(1) 6,001-10,000 บาท	103	32.3
(2) 3,001- 6,000 บาท	95	29.8
(3) 10,000 บาทขึ้นไป	93	29.2
(4) 1,001- 3,000 บาท	23	7.2
(5) ต่ำกว่า 1,000 บาท และไม่มีรายได้	5	1.6
รวม	319	100.0

จากการจำแนกสถานะภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม จะ เห็นได้ว่า
ค่อนข้างจะกระจายและครอบคลุมไปถึงประชากรเกือบทุกระดับ

กล่าวคือ ผู้ตอบส่วนใหญ่จะเป็นเพศชาย (83.4%) อายุระหว่าง 40-60 ปี (61.5%) มี
การศึกษาระดับ ม.ศ.1 (ม.1) - ไม่จบชั้นปริญญาตรีหรือเทียบเท่า (64%) มีอาชีพเป็นพนักงาน
รัฐวิสาหกิจ บริษัทเอกชน รวมทั้งเป็นนักธุรกิจหรือประกอบธุรกิจส่วนตัว (54.3%) รายได้ เดือน
ละ 3,001-10,000 บาท (62.1%)

อย่างไรก็ตาม แม้จำนวนแบบสอบถามจะส่งไปยังกลุ่มประชากรใน เขตการปกครอง
(24 เขต) ต่างๆ โดยพยายามให้ได้สัดส่วนประชากรใกล้เคียงกับความเป็นจริงที่สุด ซึ่งวิธีการ
ก็คือ เทียบอัตราส่วนจากผู้ไปลงคะแนนเสียงเลือกพรรคประชากรไทยในแต่ละ เขต แต่เนื่องจาก
แบบสอบถามที่ส่งกลับมานั้นอาจจะไม่ได้ตามสัดส่วนที่ส่งไป ดังนั้นสัดส่วนของผู้ตอบแบบสอบถามจึง
อาจคลาดเคลื่อนจากสัดส่วนที่ตั้งเอาไว้ อันถือเป็นจุดอ่อนของการสุ่มตัวอย่างครั้งนี้

อีกประการหนึ่ง สถานะภาพทางเศรษฐกิจและสังคมตามที่ได้จำแนกแสดงให้เห็นนั้นก็มีได้ครอบคลุมไปทุกส่วนของประชากร ทั้งนี้เพราะในการสุ่มตัวอย่างนั้น เราไม่ได้ใช้สถานภาพดังกล่าวในการคัดเลือก ดังนั้นประชากรตัวอย่างจึงออกมาในลักษณะที่มีสถานภาพส่วนใหญ่อย่างใดอย่างหนึ่ง

เนื่องจากการสุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวน 530 คน จากสมาชิกพรรคประชากรไทยกว่า 130,000 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบใช้ความน่าจะเป็น (probability sampling) ดังที่กล่าวแล้ว จึงสามารถอนุมานได้ว่าสมาชิกพรรคประชากรไทยจำนวนกว่า 130,000 คน มีสถานะภาพทางเศรษฐกิจและสังคมตามที่ปรากฏจากตารางซึ่งจำแนกได้ข้างต้น อย่างไรก็ตาม อย่างไรก็ดี คงจะไม่สามารถสรุปได้อย่างแน่นอนว่า ผู้ที่เลือกพรรคประชากรไทยในการเลือกตั้งทั่วไป เมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 มีสถานะภาพดังกล่าว เพราะผู้ที่ลงคะแนนเสียงเลือกพรรคประชากรไทยในครั้งนั้นมีอยู่ถึง 437,064 คน สมาชิกพรรคประชากรไทยจำนวนเต็มกว่า 130,000 คนที่เราใช้ในการสุ่มคัดเลือกตัวอย่างออกมา อาจเป็นเพียงส่วนหนึ่งในจำนวน 437,064 คน อันเป็นเรื่องและผู้สนใจในประเด็นนี้จะได้ทำการศึกษาค้นคว้าต่อไป แต่ทว่าในขั้นนี้อาจกล่าวได้ว่าฐานคะแนนเสียงของพรรคประชากรไทยนั้น มีแนวโน้มที่จะมีสถานะภาพทางเศรษฐกิจและสังคมตามกลุ่มตัวอย่างที่จำแนกมาข้างต้น

ในตอนที 2 ของแบบสอบถามได้ให้ตอบคำถามที่เกี่ยวกับ ความรู้ ความเข้าใจและความสนใจทางการเมืองของไทย เหตุผลก็เพื่อจะประเมินว่าผู้ตอบแบบสอบถามหรือในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ต้องการอ้าง (infer) ไปถึงประชากรจำนวนกว่า 130,000 คน ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของผู้ลงคะแนนเสียงเลือกพรรคประชากรไทย ว่ามีความรู้ ความเข้าใจ หรือสนใจเหตุการณ์บ้านเมืองมากน้อยเพียงใด กล่าวอีกนัยหนึ่ง ก็คือฐานคะแนนเสียงพรรคประชากรไทยในเขตกรุงเทพมหานครนั้นมีสถานะภาพในด้านนี้อย่างไรบ้าง ไปสนับสนุนพรรคประชากรไทยเพราะถูกชักจูงไป (mobilized) ด้วยระบบหัวคะแนนหรือผู้อื่นหรือไม่ โดยที่ตนเองไม่ได้มีส่วนรับรู้หรือเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่ได้กระทำแต่อย่างใด

แบบสอบถามในส่วนนี้มีทั้งหมด 6 ข้อ ข้อที่ 1 ถึงข้อที่ 6 เรียงลำดับจากง่ายไปหายาก ซึ่งได้ทำการทดสอบให้ประชากรตัวอย่างตอบแล้ว ผลปรากฏว่าคำถามไม่ยากหรือง่ายจนเกินไป ผู้วิจัยจึงได้กำหนดคะแนนไว้เพื่อการวิเคราะห์ดังนี้

1. ผู้ที่ตอบถูก 6 ข้อ (ทั้งหมด) = มีความรู้ ความเข้าใจและความสนใจทางการเมืองในระดับดีมาก
2. "-----" 4-5 ข้อ = มีความรู้ ความเข้าใจและความสนใจทางการเมืองในระดับดี
3. "-----" 3 ข้อ = มีความรู้ ความเข้าใจและความสนใจทางการเมืองในระดับปานกลาง
4. "-----" 1-2 ข้อ = มีความรู้ ความเข้าใจและความสนใจทางการเมืองในระดับเลว

เมื่อได้กำหนดคะแนนเพื่อการวิเคราะห์แล้ว จะเห็นว่าแม้จะได้ทดสอบความยากง่ายของคำถามแล้ว เนื่องจากคำถามนี้กำหนดในแบบสอบถาม (questionnaire) ซึ่งส่งให้ผู้ตอบเองเป็นส่วนตัว มิได้เป็นการสัมภาษณ์ (interview) ให้ตอบในทันทีทันใด ดังนั้นผู้ตอบจึงมีโอกาสที่จะศึกษา ค้นคว้า หรือสอบถามคำตอบจากผู้อื่น อันถือเป็นจุดอ่อนของการวัดในส่วนนี้ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้พยายามให้ได้ผลใกล้เคียงกับวัตถุประสงค์ในการวัดมากที่สุด เท่าที่จะทำได้ภายใต้ทรัพยากรที่จำกัด ซึ่งผลการตอบแบบสอบถามปรากฏผลดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.10 แสดงจำนวนของผู้ที่ตอบคำถามในแบบสอบถามได้ถูกต้อง

จำนวนข้อที่ตอบได้ถูกต้อง	จำนวนคนที่ตอบ	คิด เป็นร้อยละ (โดยประมาณ)
6	241	75.5
4-5	76	23.8
3	2	0.6
1-2	-	-
-	-	-
รวม 6	319	100.0

จากตารางที่ 4.10 แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ตอบแบบสอบถามได้ถูกต้องทุกข้อ (6 ข้อ) จำนวน 241 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 75.5 ตอบได้ 4-5 ข้อ จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 23.8 และตอบได้ 3 ข้อ จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.6

เมื่อวิเคราะห์จากคะแนนที่กำหนดขึ้น ปรากฏว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความรู้ ความเข้าใจ และความสนใจในทางการเมืองดีมาก สนใจติดตามข่าวสารทางการเมือง ซึ่งถ้าจะแบ่งหรือจัดคนกลุ่มนี้ตามความสนใจทางการเมืองที่ศาสตราจารย์ Robert A Dahl แห่งมหาวิทยาลัยเยลได้จัดลำดับไว้ ก็จะจัดอยู่ในประเภท ผู้สนใจทางการเมือง (the political strata) ³

ดังนั้นจึงสามารถสรุปได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งเราเรียกในการศึกษาครั้งนี้ว่าฐานคะแนนเสียง ลงคะแนนเสียงสนับสนุนพรรคประชากรไทยด้วยความสำนึกตรึกตรองของตนเอง มีความรู้ ความเข้าใจและสนใจเหตุการณ์บ้านเมืองในระดับดีมาก มิได้ไปลงคะแนนเสียงหรือผูกพันกับพรรค เพราะถูกชักจูงหรือระดมไปแต่อย่างใด

ในตอนที่ 3 ของแบบสอบถาม เป็นคำถามเกี่ยวกับเหตุผลในการเลือกผู้สมัครของพรรคประชากรไทย กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เหตุผลในการทำให้ความสนับสนุนหรือเป็นฐานคะแนนเสียงนั้นเอง แต่ก่อนที่จะทราบถึงเหตุผลดังกล่าว ในคำถามข้อแรกๆ ได้ตั้งคำถามเพื่อตรวจสอบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามนั้น มีความเป็นฐานคะแนนเสียงตามคานิยามของการวิจัยครั้งนี้หรือไม่

ฐานคะแนนเสียงของพรรคประชากรไทยตามความหมายที่ให้นั้น ต้องมีความเหนียวแน่นหรือความผูกพันที่จะสนับสนุนพรรคมากพอสมควร กล่าวคือ ต้องเป็นผู้ที่การเลือกตั้งครั้งที่แล้ว (24 กรกฎาคม 2531) ลงคะแนนเสียงเลือกผู้สมัครของพรรคประชากรไทย และการเลือกตั้งครั้งต่อไปก็ยังคงเลือกผู้สมัครของพรรคประชากรไทยด้วย

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³ มนูญ ศิริวรรณ "วัฒนธรรมการเมืองไทย : ศึกษาเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับลักษณะอำนาจนิยมของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาด้านการปกครอง บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519), หน้า 59.

จากการตรวจแบบสอบถามพบว่าในจำนวนทั้งสิ้นที่ส่งกลับมา 326 ชุด มีคุณสมบัติเป็น
ฐานคะแนนเสียง 319 ชุด ซึ่งถือเป็นแบบสอบถามที่ใช้วัดผลในการวิจัยครั้งนี้ได้ ส่วนที่เหลือ 7
ชุด ไม่มีคุณลักษณะตามค่านิยามจึงได้ตัดออกไป

เหตุผลในการเลือกพรรคประชากรไทยนั้น ผู้วิจัยได้ให้คำตอบในการเลือกไว้ 6 คำตอบ
โดยคำตอบที่ 6 จะมีลักษณะเป็นคำถามเปิดท้าย (open-ended) เพื่อให้ผู้ตอบแสดงเหตุผล หาก
ว่าเหตุผลในการเลือกไม่มีอยู่ในข้อที่ 1-5 ผลปรากฏว่าผู้ตอบให้เหตุผลในการเลือกผู้สมัครของ
พรรคประชากรไทยในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 ดังนี้

ตารางที่ 4.11 แสดงจำนวนผู้เลือกผู้สมัครของพรรคประชากรไทยตามเหตุผลในการเลือกต่างว

เหตุผลในการเลือก	จำนวนผู้เลือก	คิดเป็นร้อยละ (โดยประมาณ)
1. เพราะชอบนโยบายในการแก้ไขปัญหา ของพรรค	213	66.8
2. เพราะชอบผู้สมัครของพรรค	-	-
3. เพราะชอบหัวหน้าพรรค ผู้สมัครจะเป็นใคร ไม่สำคัญ	68	21.3
4. เพราะชอบผู้สมัครและหัวหน้าพรรคประกอบกัน	36	11.3
5. เพราะมีผู้ขอร้อง ชักชวน จ้างวาน ซึ่งไม่อาจ ปฏิเสธได้	-	-
6. อื่นๆ (ระบุ)	2	0.6
รวม	319	100.0

ตารางนี้แสดงให้เห็นถึงเหตุผลในการเลือก หรือเหตุผลในการสนับสนุนและเป็นฐาน
คะแนนเสียงของพรรคประชากรไทย อันเป็นการพิสูจน์สมมติฐานประการที่ 1 ด้วย

ผลปรากฏว่าผู้ตอบส่วนใหญ่เลือกผู้สมัครของพรรคประชากรไทยด้วยเหตุผลต่างๆ กัน
ซึ่งสามารถสรุปและตั้งข้อสังเกตได้ดังนี้

(1) ในการเลือกผู้สมัครของพรรคประชากรไทย ด้วยเหตุผลเพราะว่าชอบผู้สมัครของ
พรรคนี้ไม่มีผู้ตอบเลย แสดงให้เห็นว่าสำหรับฐานคะแนนเสียงแล้ว ผู้สมัครจะเป็นใครไม่ค่อยจะ
มีความสำคัญนัก หากสมัครภายใต้ชื่อพรรคประชากรไทยในเขตเลือกตั้งที่ตนมีสิทธิ ก็จะไม่
ซึ่งถือว่าฐานคะแนนเสียงส่วนนี้เลือกพรรคมากกว่าบุคคลอันตรงกับพฤติกรรมการลงคะแนนเสียง
เลือกตั้งของคนกรุงเทพมหานครทั่วไป

(2) เหตุผลที่มีผู้ตอบมากคือ เพราะชอบนโยบายในการแก้ไขปัญหาของพรรค ร้อยละ
66.8 เพราะชอบหัวหน้าพรรค ผู้สมัครจะเป็นใครไม่สำคัญ ร้อยละ 21.3 เพราะชอบผู้สมัคร
และหัวหน้าพรรคประกอบกัน ร้อยละ 11.3

เหตุผลประการแรกที่ผู้ตอบเลือกมากที่สุดนั้น คงจะต้องถามต่อไปว่านโยบายในการ
แก้ไขปัญหาของพรรคนั้นคืออะไร และมีความเป็นมาเป็นไปอย่างไร ก่อนอื่นคงต้องยอมรับกันว่า
พรรคประชากรไทยมี นายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคเป็นสัญลักษณ์ การดำเนินบทบาททาง
การเมืองจะแสดงออกโดยผ่านทาง นายสมัคร ทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการเขียนแสดงความคิดเห็นในหน้า
หนังสือพิมพ์ เดลิเมล์ เรอร์ หน้า 5 คอลัมน์มุมน้ำเงิน การอภิปรายในสภาหรือการปราศรัยในการรณรงค์
หาเสียงเลือกตั้ง ดังนั้นภาพรวมๆ ที่ปรากฏก็คือ แนวความคิดในแก้ไขปัญหาต่างๆ ล้วน เป็นของ
นายสมัคร มากกว่าของพรรคประชากรไทย โดยเฉพาะการแก้ปัญหาเกี่ยวกับกรุงเทพมหานคร
ในเรื่องปัญหาการจราจร ซึ่งใช้โครงการทางหลวงวงแหวนรอบนอก โครงการท่าถนนชานเมือง
เชื่อมทางหลวงวงแหวนรอบนอก 11 จุด โดยการทำให้หักสินค้าเพื่อจลดรบนรทุกขนาดใหญ่นอก
เมือง 11 จุด โครงการรถขนส่งมวลชนไฟฟ้ารางสูง โครงการทางด่วนพิเศษ โครงการขยาย
ถนน ทะลุตรอก ซอก ซอยและการทำทางต่างระดับ โครงการเก็บขนขยะ โครงการจัดที่ค้าขาย
ให้บรรดาพ่อค้า แม่ค้า โครงการแยกน้ำดีน้ำโสโครก โครงการแก้ไขปัญหาชุมชนแออัดด้วยการจัด
ให้เมืองบริวารอยู่ชานพระนคร โครงการจัดทำแหล่งบรรเทาทุกข์ให้ประชาชนที่อยู่แออัดในท้องถนน
เหล่านี้ เป็นต้น

อย่างไรก็ตาม แม้จะสรุปว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้เหตุผลในการเลือกเพราะชอบนโยบายในการแก้ไขปัญหายของพรรค ซึ่งผู้วิจัยได้ชี้ให้เห็นว่านโยบายการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผู้เลือกต่างก็มีความรู้สึกว่าเป็นนโยบายของ นายสมัคร สุนทรเวช แต่ผู้เดียว สำหรับเหตุผลอื่นในการเลือกก็ต่างมีอิทธิพลของหัวหน้าพรรคเข้าไปเกี่ยวข้องกับทั้งสิ้น เช่น เลือกเพราะชอบหัวหน้าพรรค ผู้สมัครจะเป็นใครไม่สำคัญ หรือ เลือกเพราะชอบผู้สมัครและหัวหน้าพรรคประกอบกัน

นอกจากเหตุผลในการเลือกดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยยังได้ให้ผู้ตอบได้ตอบแบบสอบถามในข้อต่อมา เพื่อพิสูจน์ยืนยันเหตุผลในการเลือกซึ่งแน่ใจว่ามีอิทธิพลเกี่ยวกับตัวหัวหน้าพรรค เข้าไปเกี่ยวข้องอย่างมากอีกชั้นหนึ่งดังนี้

**ตารางที่ 4.12 แสดงจำนวนผู้ที่เลือกหรือไม่เลือกพรรคประชากรไทยโดยใช้หัวหน้าพรรคเป็น
ตัวแปร**

เงื่อนไข-ตัวแปร	จำนวนผู้ที่ยังคงเลือก พรรคประชากรไทย	คิด เป็นร้อยละ (โดยประมาณ)
ด้านนายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้า พรรคประชากรไทยย้ายไปอยู่ พรรคอื่น	65	20.4
ด้านนายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้า พรรคประชากรไทย ลาออกและ เลิกเล่นการเมือง	113	35.4

ตารางที่ 4.12 ผู้วิจัยได้ทดสอบความมั่นคงของความผูกพันระหว่างฐานคะแนนเสียงกับพรรคประชากรไทย โดยใช้หัวหน้าพรรคคือ นายสมัคร สุนทรเวช เป็นตัวแปรหรือเงื่อนไขในการตรวจสอบ รวมทั้งเป็นการทดสอบยืนยันเหตุผลในการเลือกพรรคประชากรไทยในตารางที่ 4.11 ด้วย

เจื่อนไชและตัวแปรที่ซ้ำก็คือ ด้านนายสมัคร สุนทรเวช ย้ายไปอยู่พรรคอื่น ผู้ตอบยังคงเลือกพรรคประชากรไทยอยู่หรือไม่ ปรากฏว่าจำนวนผู้ที่ยังคงเลือกอยู่มี 65 คน จากจำนวน 319 คน คิดเป็นร้อยละ 20.4 ส่วนที่เหลือไม่เลือกหรือไม่แน่ใจซึ่งก็ถือว่าความมั่นคงในความผูกพันยังไม่แน่นอนเห็นต่อพรรคเพียงพอ ยังมีเรื่องของบุคคลแฝงเร้นอยู่มาก

เจื่อนไชและตัวแปรอีกประการหนึ่งก็คือ ด้านนายสมัคร สุนทรเวช ลาออกแล้วเลิกเล่นการเมือง (ไม่ได้ไปอยู่พรรคอื่น แต่ยังคงสนับสนุนพรรคประชากรไทยอยู่) ปรากฏว่ามีผู้เลือกพรรคประชากรไทยเพิ่มขึ้นเป็น 113 คน จากจำนวน 319 คน คิดเป็นร้อยละ 35.4 แสดงว่าเจื่อนไชหรือตัวแปรเกี่ยวกับ นายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคมีผลหรืออิทธิพลต่อฐานคะแนนเสียงหรือผู้ที่ลงคะแนนเสียงสนับสนุนพรรคประชากรไทยเป็นอย่างมาก

สรุปแล้ว ผู้ที่ลงคะแนนเสียงเลือกผู้สมัครของพรรคประชากรไทยในเขตกรุงเทพมหานครในการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2531 ไปเลือกด้วยเหตุผลเพราะความชื่นชอบและศรัทธาหัวหน้าพรรค เป็นหลักสำคัญ

เมื่อย้อนกลับไปดูการเลือกตั้งเมื่อปี 2522 ซึ่งพรรคประชากรไทยเริ่มก่อตัวในทางการเมืองและได้รับคะแนนนิยมในกรุงเทพมหานครอย่างท่วมท้นนั้น ยังสามารถมองเห็นได้เด่นชัดเพราะผู้สมัครส่วนใหญ่ไม่เคยมีชื่อเสียงหรือบทบาททางการเมืองมาก่อน อาจกล่าวได้ว่าฐานคะแนนเสียงของพรรคประชากรไทยเริ่มบังเกิดขึ้นและพัฒนามาจนถึงปัจจุบันโดยอาศัยบุคลิกภาพของ นายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคในแง่มุมมองต่างๆ เป็นพื้นฐาน แม้แต่ สส. ที่ได้รับการเลือกตั้งในครั้งนั้นก็ยอมรับความจริงในข้อนี้ จากการสัมภาษณ์ น.พ.บุญเทียม เขมาภิรัตน์ ซึ่งได้รับเลือกตั้งเมื่อปี 2522 กล่าวยอมรับว่า ⁴

" ก็ขอเรียนว่าจริงแล้ว ที่ได้รับการเลือกตั้งก็เพราะชื่อเสียงของความสำเร็จที่ประชาชนมีต่อหัวหน้าพรรคประชากรไทย คือ นายสมัคร สุนทรเวช นักการเมืองทั้งหลายนอกจากคุณพิภพ (พิภพ อະสิริรัตน์) เท่านั้นที่เคยเป็น สส. มา แต่ก็ได้รับเลือกตั้งเข้ามาทั้งหมดถึง 29 ที่นั่ง เพราะฉะนั้นถ้าจะพูดกันใบก็ เป็นฐานคะแนนเสียงของหัวหน้าพรรคประชากรไทย "

⁴ สัมภาษณ์ น.พ.บุญเทียม เขมาภิรัตน์, สส. เขต 3 พญาไท (2531), 26 พฤศจิกายน 2532

ในประเด็นนี้ นางเย็นจิตต์ รพีพัฒน์ ณ อยุธยา ซึ่งได้รับเลือกตั้งในนามของพรรค
ประชากรไทยด้วยเช่นกัน ได้กล่าวสนับสนุนเหตุผลดังกล่าวและลำดับความเป็นมาในเหตุการณ์
ครั้งนั้นว่า ^๕

" ถ้าจะมองกันย้อนหลังไปอีกปีหนึ่ง เมื่อปี 18-19 เราก็เห็นว่ามีการเมืองพรรค
หนึ่งเกิดการแตกแยกอย่างรุนแรง ในขณะที่พรรคประชากรไทยยังไม่ได้ตั้ง คุณสมัครก็แยก
ตัวออกมา เราคงจะต้องยอมรับกันว่าในปี 18-19 ที่คุณสมัครเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวง
มหาดไทยได้ทำผลงานเอาไว้มาก คนก็ประทับใจแล้วก็ศรัทธา ใจศรัทธาตัวนี้ล่ะที่มันติดตาม
คุณสมัครมาจากประชาธิปไตย เพราะฉะนั้นเมื่อคุณสมัครมาตั้งพรรคประชากรไทย เสีย
สนับสนุนจึงมีมาก มันเป็นของใหม่ เป็นของใหม่บวกกับศรัทธาที่ประชาชนมีต่อคุณสมัครใน
ระบอบนั้นค่อนข้างสูง เพราะฉะนั้นผลของการเลือกตั้งประชากรไทยถึงได้รับเลือกตั้งมาก
โดยที่ประชาชนไม่ได้คำนึงว่า ผู้สมัครนั้นจะเป็นใครมาจากไหนใส่เสื้อพรรคประชากรไทยก็
เลือกแล้ว "

จากคำให้สัมภาษณ์ทั้ง 2 ท่าน จะเห็นได้ว่าศรัทธาในตัวของหัวหน้าพรรคเป็นองค์ประกอบ
ที่สำคัญ และส่งผลต่อชัยชนะในการเลือกตั้งครั้งนั้นอยู่มาก แม้แต่ นายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้า
พรรคประชากรไทย ก็ยอมรับและกล่าวถึงการเลือกตั้งในครั้งนั้นไว้ดังนี้ ^๖

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^๕ สัมภาษณ์ นางเย็นจิตต์ รพีพัฒน์ ณ อยุธยา, สส. เขต 7 บางกะปิ (2531), 22
พฤศจิกายน 2532

^๖ สัมภาษณ์ นายสมัคร สุนทรเวช, หัวหน้าพรรคประชากรไทย สส. เขต 1 ดุสิต
(2531), 4 ธันวาคม 2532

“ ย้อนหลังไปประมาณ 10 วันก่อนการเลือกตั้ง สถานทูตอเมริกันได้ส่งเลขานุการ สถานทูตมาสนทนากับผม เขาดามทุกพรรค ในการเลือกตั้งครั้งต่อไปคาดว่าจะได้รับการเลือกตั้งเท่าไร ผมตอบว่า ผมคาดว่าจะได้รับเลือกตั้ง 31 คน เขาก็คิดว่าผมพูดเล่นก็หัวเราะแล้วก็ไม่คุยต่ออีกเลย ไม่ถามเหตุผลอะไร แต่หลังจากการเลือกตั้งไปแล้วได้ 29 ที่นั่ง เขากลับมาถามผมทันทีเลยว่า มีเหตุการณ์อะไรถึงได้คาดการณ์อย่างนั้น และก็คิดไปเพียง 2 คน เท่านั้น ผมก็อธิบายให้ฟังว่าหลังจากที่ผมออกจากกระทรวงมหาดไทยไปแล้วก็มีข้อเสนอที่หลากหลายที่อยู่ในวงการทั่วไปในบ้านเมืองโดยเฉพาะในกรุงเทพฯ เขาคูยกกันในเรื่องของสมัคร สุนทรเวช เพราะขณะนั้นยังไม่มีพรรคประชากรไทย จะคุยการเมืองเกี่ยวกับเรื่องของสมัคร แล้วก็แบ่งเป็น 2 ฝ่าย คือฝ่ายหนึ่งเชียร์สมัคร อีกฝ่ายหนึ่งด่าสมัคร ผมได้รับเชิญไปสนทนาโดยคนที่พอรู้จักก็ตามไปฟัง เพราะสงสัยว่าสมัครโกหกหรือเปล่า เขาก็เชิญไปทานข้าวที่บ้าน ซึ่งไปทานกับคนไม่รู้จักอีกประมาณ 10 กว่าคน เวลาคุยก็คุยเรื่องเบื้องหลังทางการเมือง ตอบคำถามต่างๆ เมื่อมีคนถาม ก็เป็นที่พอใจกับผู้ฟัง เรื่องเหล่านี้เริ่มมีมากขึ้น มีการเชิญไปทานน้ำชา กาแฟ ในข้อนี้ก็สังเกตเห็นว่าคนมาลงเลือกตั้งในกรุงเทพฯ ประมาณ 30% ในวงการเมืองประมาณ 30% หรือ 25% แต่ก่อนใช้ 25% ในกลุ่มนี้ มีคนที่สนใจการเมืองแล้วก็มีคนชอบสมัครกับคนไม่ชอบสมัคร ผมประมาณว่าชอบครึ่งไม่ชอบครึ่ง ผมคิดว่าสมมติ 4 คนเดินมา ให้ชอบผม 25% คนเดียว ตรงนี้สำหรับคนที่ชอบจะต้องไปเลือกลงคะแนนให้ ไม่ว่าจะผมจะตก ฟิวรีอง และจะช่วยหาคะแนนเสียงให้ด้วย แต่คนที่ไม่ชอบอีก 3 คนนี้ จะไปลงคะแนนให้พรรคอื่นเพื่อที่จะให้ประชากรไทยแพ้หรือไม่ เปล่าไม่ชอบก็คือไม่ชอบ ไม่ชอบก็ไม่ลงให้ แต่สมมติคนที่ไม่ชอบ 3 คน จะไปแบ่งลงคะแนนให้ การแบ่งคะแนนนั้นถูกแบ่งอย่างไร เมื่อมีการเลือกตั้งแล้ว จะมีพรรคประชาธิปัตย์ พรรคกิจสังคม พรรคชาติไทย พรรคพลังใหม่ มี 5 พรรค ถ้าไม่นับประชากรไทยด้วย พรรคการเมือง 5 พรรคก็เอาไปหาร ทั้งหมดแล้วได้เฉลี่ย 75 จะได้คนละ 15% ในขณะที่ของผมได้ 25% ฉะนั้นเมื่อเป็นอย่างนี้ผมก็คาดการณ์ว่าผมต้องชนะ ”

สรุปแล้ว จากการสัมภาษณ์ สส. ที่ได้รับการเลือกตั้งเมื่อปี 2522 รวมทั้งหัวหน้าพรรคต่างก็ชี้ให้เห็นความสำคัญของ นายสมัคร สุนทรเวช ต่อครุฑธำของประชาชนที่ลงคะแนนเสียงให้ผู้สมัครของพรรคประชากรไทย แม้ในปัจจุบันคุณสมบัติของผู้สมัครจะเพิ่มพูนขึ้น แต่อิทธิพลของหัวหน้าพรรคต่อเสียงสนับสนุนจากฐานคะแนนเสียงก็ยังคงมีความสำคัญอย่างไม่เสื่อมคลาย

ดร.ประวิช รัตนเพียร สส. ที่ได้รับเลือกเป็นสมัยแรกในนามของพรรคประชากรไทย ปี 2531 ได้แสดงทรรศนะในเรื่องนี้ไว้อย่างน่าสนใจ 7

“ ผมคิดว่าที่สำคัญคือ ทำไมถึงเลือกพรรคประชากรไทย ทำไมถึงชอบสมัคร ผมก็คิดว่า นายสมัคร สุนทรเวช เป็นคนซึ่ง อันดับ 1 คนทั่วไปก็คงยอมรับว่า เป็นคนที่มักจะเสนอแนวความคิดในการแก้ไขปัญหาดังๆ ที่เป็นนามธรรมให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนได้ตลอดเวลา ในการปราศรัยก็ดี ในการยกเหตุผลต่างๆ ก็ดี ด้วยเหตุนี้คนจึงเลื่อมใสศรัทธา แล้วก็มีการดำเนินการมาต่อเนื่อง เนื่องจากเพราะในความเป็นจริงหัวหน้าพรรคประชากรไทยกระทำมาสมัยที่อยู่พรรคประชาธิปัตย์แล้ว ด้วยเหตุที่กระทำต่อเนื่องโดยการเขียนบทความในหนังสือพิมพ์มาโดยตลอด มีข้อคิดข้อแย้งต่างๆ สิ่งเหล่านี้ ซึ่งชี้แจงมาโดยตลอด กระทำมาโดยตลอด ทำให้ผู้คนติดพันอยู่ได้ ถ้าขาดอันนี้ลงผมคิดว่าเกิดปัญหาในอนาคต ไม่ใช่เพราะขาดนายสมัคร แต่ขาดแนวคิดที่ว่าใครมาแทนนายสมัครในอนาคตอีก 10 ปี 20 ปี ข้างหน้า ”

คำสัมภาษณ์จาก สส. เก่าและใหม่ข้างต้น สะท้อนให้เห็นเด่นชัดถึงความนิยมในตัวบุคคล คือ นายสมัคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคประชากรไทย แต่ประเด็นที่น่าสนใจมากไปกว่านั้นอีกก็คือ ความนิยมชมชอบหรือความศรัทธานั้นมีในแง่มุมใด ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้คำว่าบุคลิกภาพ อันหมายถึงลักษณะรวมๆ ทั้งหมดของบุคคล มิใช่ เป็นกริยาอาการ หรือพฤติกรรมเป็นอย่างไร คือ มิใช่หมายถึงลักษณะการพูด การแต่งกาย การเดิน การแสดงอารมณ์ หรือนิสัยใจคอ บุคลิกภาพหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างในตัวคนที่คนคนนั้นแสดงให้ปรากฏ

อย่างไรก็ตาม งานเขียนและงานวิจัยหลายชิ้นชี้ให้เห็นว่าการพูด เป็นคุณสมบัติที่เด่นที่สุด และเป็นศรัทธาของผู้ให้การสนับสนุน นายสมัคร สุนทรเวช และพรรคประชากรไทยมาโดยตลอด แต่ถึงกระนั้นคำถามต่อมาที่น่าสนใจก็คือ คนเหล่านั้นชื่นชอบหรือศรัทธาในลีลา (style) การพูด หรือเนื้อหา (content) ที่พูดอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือนิยมทั้ง 2 ด้านประกอบกัน ถ้าเป็นดังนั้นด้านไหนเป็นศรัทธาหลักและเป็นศรัทธารอง

7 สัมภาษณ์ ดร.ประวิช รัตนเพียร, สส. เขต 3 พญาไท (2531), 17 พฤศจิกายน 2532

จากแบบสอบถามที่ใช้วัดผล พบว่าเหตุผลในการเลือกผู้สมัครของพรรคประชากรไทย ในเขตกรุงเทพมหานคร เพราะชอบนโยบายการแก้ไขปัญหาของพรรคถึงร้อยละ 66.8 ซึ่งได้เคยกล่าวไว้แล้วว่านโยบายต่างๆ นั้น กล่าวหรือแถลงผ่านตัวนายสมัคร สุนทรเวช ทั้งสิ้น สิ่งเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงการที่ฐานคะแนนเสียงหรือผู้สนับสนุนให้ความสำคัญแก่เนื้อหาสาระในการพูดอยู่เป็นอันมาก อันได้แก่แนวความคิดในการแก้ไขปัญหาต่างๆ จากการสัมภาษณ์ สส. ในสังกัดพรรคประชากรไทย เขตกรุงเทพมหานครและผู้ที่เกี่ยวข้องหลายท่านได้ให้ข้อสรุปที่สอดคล้องต้องกัน โดยเฉพาะ นายพิศาล ไชยชาญ ซึ่งเข้าร่วมกับพรรคประชากรไทยตั้งแต่เริ่มแรกและได้รับเลือกตั้งต่อมาอีกหลายสมัย ได้แสดงทัศนคติที่มีต่อหัวหน้าพรรคไว้ค่อนข้างน่าฟังว่า *

" ในความเห็นของผม คือผมมีความคุ้นเคยกับหัวหน้าพรรคมาตั้งแต่อยู่มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ แต่ท่านเป็น ต้องเรียกว่าเพื่อนรุ่นพี่ของผม เรารู้จักกันตั้งแต่ท่านเป็นเสนาธิการเชียร์ เป็นประธานปารุภกาไต้หวัน ผมเป็นพวกกีฬาในร่ม ผมเห็นว่าเป็นคนมีความสามารถ มีความคิดความอ่านแล้วก็มีความมุ่งมั่นสูง ผมเคยได้อยู่ใกล้ชิดกับท่านหัวหน้าพรรค ช่วงสมัยอยู่ธรรมศาสตร์ระยะหนึ่งแล้วหลังจากที่ผมมาเป็น สส. แล้ว ผมได้มีความใกล้ชิดกับตัวท่าน... หัวหน้าพรรคท่านบอกเวลาที่ท่านไปไหนมาไหนท่านก็ไปคนเดียว ท่านไม่เคยที่จะมีความหวาดกลัวเลยว่า ท่านจะโดนอาบัติหรือจะไปโดนอะไรต่อมิอะไร ท่านไม่เคยมีความกลัว นั่นคือ ความกล้าหาญของท่าน ท่านเป็นคนกล้าหาญที่จะทำในสิ่งที่ถูกต้อง และท่านไม่แคร์เลยว่าในสิ่งที่ท่านทำบางทีเหมือนกับว่าจะ เป็นสิ่งที่ไม่ได้คะแนนเสียง เป็นสิ่งที่ประชาชนไม่พอใจ ต่อ เมื่อท่านมีความตั้งใจที่จะทำโดยเหตุผลของท่านแล้ว ท่านก็กล้าที่จะทำ แล้วก็กล้าพิสูจน์ให้เห็นว่าสิ่งที่ท่านคิด เป็นความถูกต้อง ซึ่งในเบื้องต้นผมอาจจะไม่เข้าใจ แล้วจะเห็นว่าเป็นความไม่ถูกต้อง จริงๆแล้ว ท่านคิดล่วงหน้าไปไกล ผลของงานออกมายังมองไม่เห็น มันเป็นเรื่องที่น่าแอบดีกัน อะไรกัน แต่พอนานๆไปจะเห็นว่าทำสิ่งที่ถูก "

* สัมภาษณ์ นายพิศาล ไชยชาญ, สส. เขต 4 พระโขนง (2531), 18 พฤศจิกายน

นายอุส่าห์ สระมาลา สส.พรรคประชากรไทย 3 สมัย ได้กล่าวสนับสนุนถึงประเด็น
ในเรื่องความคิดก้าวหน้าของหัวหน้าพรรคประชากรไทยว่า ⁹

" การที่เราเข้ามาร่วมหัวจมท้ายกับ ลงเรือลาเดียวกับ คือหัวหน้าพรรคเป็นผู้ที่มี
ประสบการณ์สูง เป็นคนที่มีความคิดก้าวหน้าถึง 10 ปี ขอยกตัวอย่างนิด เมื่อสมัยก่อนเรา
ไปเรียนเมืองนอกเมืองนาทัน เรามาคิดว่าการทำทางด่วนมันดีนะ เราก็คิดว่าเรื่องนี้ควร
จะไปเกิดบ้างที่เมืองไทย อีก 10 ปี ย้อนหลังอีก 15 ปีที่แล้ว รถราก็ไม่มันนะ แต่เราคิดว่า
โอเค ต่อไปมันจะเกิดความคล่องตัว ประหยัดทั้งเวลา ประหยัดทั้งน้ำมัน เชื้อเพลิง ก็เกิด
ทางด่วนขึ้นมาเป็นเรื่องคิดมาเมื่อ 10 ปีที่แล้ว เวลานี้ก็ใช้ประโยชน์อันคุ้มค่า เมื่อตอน
นี้ทำมครวที่แล้ว ถ้าไม่มีทางด่วนเราตาย หมดทั้งกรุงเทพฯ ใช้น้ำมัน "

นอก สส. ทั้ง 2 ท่านแล้ว นายสมาน ใจปราณี สส. จากเขตพระโขนง ซึ่งลาออก
จากราชการเพื่อลงสมัครในนามพรรคประชากรไทยด้วยความศรัทธาในตัวหัวหน้าพรรค ได้สรุปเป็น
ประเด็นที่ชัดเจนในเรื่องดังกล่าวไว้ดังนี้ ¹⁰

" ประการแรก คือ คุณสมัครเป็นนักการเมืองโดยแท้จริง ทำไมถึงว่าโดยแท้จริง มันมี
ค่าหนึ่งทีที่พูดกันตลอดเวลา ทำไมไม่เล่นการเมือง บุคลิกทำทางดีทำไมไม่เล่นการ
เมือง ค้ำขายด้วยเล่นด้วย นั่นคือการเล่นการเมือง แต่คุณสมัครนั้น เป็นคนปฏิบัติการทาง
การเมือง ซึ่งไม่มีใครคอยพูดกันเท่าไร ผมตั้งตั้งแต่ปี 22 เรื่อยมา เขาเป็นคนที่เล่นการ
เมืองอย่างจริงจัง ทำไมถึงจริงจัง ยกตัวอย่าง เมื่อการอภิปรายไม่ไว้วางใจครวที่แล้ว
เอาเห็นจะ จะ มีการลอบปู้กันว่ารัฐมนตรีของพรรคชาติไทย ซึ่งเป็นแกนรัฐบาลย่ออภิปราย
ได้ไหมไม่อยากให้กระ เทือนแทน คุณสมัครเอารายชื่อรัฐมนตรีต่าง ๆ เอามาเรียงแล้วมีข้อ

⁹ สัมภาษณ์ นายอุส่าห์ สระมาลา, สส. เขต 10 บางกอกน้อย (2531), 17
พฤศจิกายน 2532

¹⁰ สัมภาษณ์ นายสมาน ใจปราณี, สส. เขต 4 พระโขนง (2531), 18
พฤศจิกายน 2532

บทพร้องของรัฐมนตรีของพรรคนั้น... เราไม่ใช่เราปฏิบัติการณ์ด้านการเมือง ลือบริหาร ไม่ชอบมาพากล อีวชักในท้อง ออกมาคุยกันได้กอดคอกันได้ ไม่มีปัญหา เว้นแต่ว่า ลือโงง มากมาย อีวคนไม่คบนั้นมีประเด็น ประการที่ 2 คุณสมัครเขามีความรอบรู้พอสมควร ก็คือ เกิดจากความรู้อย่างที่เขาที่สะสมไว้ และบุคลิกภาพที่ว่าเป็นคนกล้าตัดสินใจ ตรงนี้มันเป็น คุณสมบัติของผู้บริหาร การวินิจฉัยปัญหาคุณสมัครเขาเป็นคนที่สนใจตัวเลขมาตลอด พวกเราเรียนปริญญาโทรัฐดี ถ้าแค่ปริญญาตรีไม่รู้หรอก ถึงประชาชนก็ดี หรือว่าเนี่ยอยากจะ ผากพวกเราให้ได้คิดว่านักการเมืองเขาเล่นกันที่ข้อมูล ถึงจะวินิจฉัยอะไรได้ออกพอสมควร เขาคอยกระแนะกระแหนมาตลอด ว่าสมัครต้องเล่นตัวเลข เขาแล้วตัวเลขก็ไม่ตรงกัน ไม่จริงหรอก เขามีแต่ว่าจุดทัศนียม เขาพูด 29% ความจริงมี 29.33 เขาก็ตัด .33 ออกไป เหลือ 29% แน่نونอาจจะพูดพลาดบ้างไม่เป็นไร แต่อย่างน้อยที่สุด อยู่บนพื้นฐานของตัวเลข ที่มาสนับสนุนแสดงความคิด เมื่อเป็นอย่างนี้ การที่เราจะแก้ปัญหาโดยมีข้อมูลพร้อม ถ้ามองว่า มันจะเป็นประโยชน์มากกว่าที่อยู่ ก็คิดขึ้นมาเอง นี่ก็ประเด็นหนึ่งที่ผมมาตลอด เพราะ อันนี้ จะเห็นว่าคุณสมัครเขาเล่นจากฐานตัวนี้และใช้ความคิดในการแก้ไขปัญหา แล้วกล้าตัดสินใจในการแก้ปัญหา ตรงนี้ต่างหากที่ผมชอบ "

สรุปแล้วในภาพรวมว่า นั้น ฐานคะแนนเสียงที่ดี สส. ของพรรคประชาธิปัตย์ไทยก็ดี ต่าง ชื่นชอบและศรัทธาในตัวหัวหน้าพรรคในด้านการพูด การคิด การตัดสินใจ กล่าวคือในด้านความคิดนั้น เห็นว่าเป็นผู้มีความสามารถในการคิดอ่านแก้ไขปัญหามันเมือง มีความคิดก้าวหน้า มีความรอบรู้ และประการที่สำคัญคือ เป็นคนกล้าหาญ กล้าที่จะตัดสินใจเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม โดยไม่เกรงต่อผลกระทบที่จะเกิดตามมา

ประเด็นสุดท้ายที่กล่าวถึงกันมากคือ ลีลาหรือวิธีในการพูด ซึ่งได้กล่าวไว้แล้วในตอนต้น ถึงความหมายและความสำคัญของการใช้ภาษาเพื่อชักชวน (Hortatory Language) นั้น ในทางการเมืองมีความจำเป็นเพียงใด ลีลาในการพูดของ นายสมัคร สุนทรเวช ได้มีนักการเมือง ตลอดจนผู้ศึกษาวิจัยอีกหลายท่านซึ่งได้ยกมากล่าวอ้างบ้างแล้ว ในเรื่องนี้ นายชาญ สุทธิสารากร ผู้อำนวยการพรรคประชาธิปัตย์ไทย ซึ่งมีความใกล้ชิดกับหัวหน้าพรรค ได้ให้ความเห็นในกรณีนี้ว่า ¹¹

¹¹ สัมภาษณ์ นายชาญ สุทธิสารากร, ผู้อำนวยการพรรคประชาธิปัตย์ไทย, 21

" การแสดงความคิดเห็นต่างกับประชาชน ไม่ว่าจะ เป็นการแก้ไขปัญหามือง เรื่องนั้น เรื่องนี้จะไรต่างๆ คุณสมัครได้แสดงแง่มุมต่างๆ ความคิดความอ่านอย่างทะลุปรุโปร่ง เข้าใจง่าย คือ เป็นนักพูดที่มีความสามารถ ตัวท่านเองนั้นมึสติปัญญาแตกต่างกว่าคนอื่นเยอะที่อาจจะเหนือกว่าคนอื่น เมื่อท่านมึสติปัญญา มึความคิดความอ่าน มึความรอบรู้ อาจจะ เป็นว่าท่าน เป็นนักหนังสือพิมพ์มาก่อน เขียนบทความก็มึคนส่งข้อมูลไปให้เยอะเยะพวกนักหนังสือพิมพ์จะได้ เปรียบคนอื่นา ในเรื่องของข้อมูลและก็รู้จักนำข้อมูลนั้นมาใช้ และเมื่อมีการพูดคุยมีการคิดการแก้ปัญหา ก็สามารถชี้แจงได้ทะลุปรุโปร่ง ทำอะไร จะทำอย่างไร ... หัวหน้าพรรคประชากรไทยนั้น ผมว่าท่านเป็นคนอัจฉริยะ สามารถรับข้อมูลต่างๆ ได้มากมาย แล้วก็เอาข้อมูลเหล่านั้นมาใช้ อันนี้ เป็นเรื่องที่ทางสื่อมวลชน แล้วก็คนชอบมา ล้อเลียนว่าชอบใช้ตัวเลข เวลาจะล้อเลียนก็มักจะทำว่าท่านใช้ทศนิยม จุด จุด จุด ซึ่งจริง ๆ ไม่ใช่ หัวหน้าพรรคประชากรไทย ไม่เคยใช้ตัวเลขแบบนั้นเลย ท่านจะใช้ตัวเลข โดยประมาณเท่านั้นเอง ถ้าเป็นหลักแสนขึ้นไปท่านก็จะใช้ 3 หลัก เป็นแสน หมื่น พัน แล้วเศษของร้อย สิบบ หน่วย ท่านจะไม่พูดถึงเลย ถ้าเป็นล้านท่านจะบอก 10.5 ล้าน ท่านจะใช้ตัวเลขกว้างๆ แบบนี้ ลักษณะที่การใช้ตัวเลขแล้วตัวเลขที่ท่านใช้ เป็นตัวเลขที่ท่านได้รับ มาจริง ๆ ผมต้องยืนยันอันนี้ ไม่ใช่โกหกมดเท็จ หรือว่าพูดขึ้นมาลอยๆ แต่ต้องได้รับข้อมูลมา ถ้ามันจะผิดก็ผิด เพราะว่าคนให้ข้อมูลนะให้ผิด คนให้ข้อมูลให้ผิดท่านก็เอาไปใช้ผิด นี่เป็น เรื่องธรรมดา แต่ถ้าท่านได้ข้อมูลท่านก็จะไปใช้อย่างนั้น... ท่านเป็นนักพูดที่มีความสามารถ ในทัศนะของผม นักการเมืองต้องเป็นนักพูด นักการเมืองต้องเป็นนักคิด คิดแล้วพูดไม่ เป็นก็ไม่ต้องทำอะไรแล้ว เพราะคิดมาแล้วต้องเอาความคิดอันนั้นไปสื่อให้คนอื่น เข้าใจได้ ท่านเป็นทั้งนักพูด นักเขียน และนักคิด คิดเสร็จแล้วเขียนให้เข้าใจ เขียนให้เข้าใจแล้วพูดให้ เข้าใจตามที่คิด ถ้าคนที่คิดเก่งอย่างเดียว เขียนก็ไม่เป็น พูดก็ไม่เก่ง ความคิดอันนั้นก็ โยนทิ้งไปได้ เพราะว่าไม่มีใครเข้าใจ ไม่มีใครอยากเอาไปใช้ เราจะออกกฎหมาย เราก็ต้องร่าง ต้องเขียน เขียนเสร็จแล้วเราก็ต้องเอาไปอธิบายในสภาให้เพื่อนสมาชิกนี้ เข้าใจ ให้ยอมรับที่จะยกมือให้กฎหมายนั้นผ่าน เพราะฉะนั้น การเป็นนักการเมือง คุณสมบัติ ที่สำคัญคือ ต้องเป็นนักคิด นักพูด และนักเขียน แล้วท่านหัวหน้าพรรคประชากรไทย ท่านมีครบทุกอย่าง ตามที่ผมว่า "

คำสัมภาษณ์จากบุคคลต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง ชี้ให้เห็นว่าความศรัทธาไม่ว่าฐานคะแนนเสียง หรือลูกพรรคต่อ นายสมัคร สุนทรเวช ตั้งอยู่บนพื้นฐานของความชื่นชมในด้านการพูด การคิด และการตัดสินใจเป็นประการสำคัญ ในเรื่องการพูดนั้น คนเหล่านี้คงไม่ได้ชอบเพราะพูดดี พูดเก่ง พูดสนุก แต่เพียงอย่างเดียว ประเด็นที่เขาสนใจและติดตามฟังก็คือ เนื้อหาหรือแนวความคิดที่แสดงออก และน่าจะมีน้ำหนักและเป็นศรัทธาหลักมากกว่าลีลาหรือวิธีการพูดอันดี เป็นศรัทธาจริง

อย่างไรก็ตาม ศรัทธาดังกล่าวซึ่งเริ่มต้นให้เห็นอย่างเด่นชัดเมื่อปี 2522 จวบจนกระทั่งปัจจุบันก็ยังไม่มิตีท่าว่าจะเสื่อมคลาย แม้จำนวน สส. ที่ได้รับการเลือกตั้งในเขตกรุงเทพมหานคร จะลดลง กล่าวคือในปี 2522 ได้ 29 จาก 32 ที่นั่ง ปี 2526 ได้ 24 จาก 36 ที่นั่ง ปี 2529 ได้ 16 จาก 36 ที่นั่ง และปี 2531 ได้ 20 จาก 37 ที่นั่ง แต่คะแนนในแต่ละเขตโดยภาพรวมฯ แล้วคะแนนมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อยๆ แต่ด้วยในสภาพปัจจุบันซึ่งการเลือกตั้งมีการแข่งขันสูง มีการระดมทุนมาจากคู่แข่งจำนวนมาก การที่สามารถรักษาที่นั่งไว้ได้ในปัจจุบัน อาจกล่าวได้ว่าประสบความสำเร็จทั้งยังสามารถรักษาศรัทธาจากฐานคะแนนเสียงได้อย่างเหนียวแน่น

ประเด็นความเหนียวแน่นหรือความแน่นอนที่ฐานคะแนนเสียงมีต่อ นายสมัคร สุนทรเวช หรือพรรคประชากรไทยนั้น ผู้วิจัยได้ใช้คำถามจากแบบสอบถามในส่วนที่ 4 ซึ่งถามเกี่ยวกับทัศนคติหรือความเห็นที่มีต่อพรรครวมทั้งตัวหัวหน้าพรรค อาจกล่าวได้อีกนัยหนึ่ง เป็นการวัดศรัทธาตนเอง

ดังนั้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ต้องการ จึงได้สร้างเครื่องมือเป็นแบบสอบถามดังกล่าวโดยใช้มาตราไลเกิร์ต (Likert Scale) ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามจำนวน 8 ข้อ โดยมีข้อความที่มอง นายสมัคร สุนทรเวช และพรรคประชากรไทยในแง่ร้าย 4 ข้อ และข้อความที่มองในแง่ดี 4 ข้อ แต่ละข้อความ มีระดับของการแสดงความเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่มีความเห็น ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ข้อความและระดับความเห็น เหล่านี้ได้กำหนดเป็นคะแนน เพื่อสะดวกต่อการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

ข้อความที่มองในแง่ดี (ข้อ 2, 4, 6, 8)

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4	คะแนน
เห็นด้วย	3	คะแนน
ไม่มีความเห็น	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	1	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0	คะแนน

ข้อความที่มองในแง่ร้าย (ข้อ 1,3,5,7)

เห็นด้วยอย่างยิ่ง	0	คะแนน
เห็นด้วย	1	คะแนน
ไม่มีความเห็น	2	คะแนน
ไม่เห็นด้วย	3	คะแนน
ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง	4	คะแนน

ผู้วิจัยได้กำหนดว่าผู้ที่ได้คะแนนมาก เป็นผู้ที่มีทัศนคติหรือศรัทธาที่ดีและเหนียวแน่น ยิ่งมากเท่าใดยิ่งมีความแน่นแฟ้นมากเท่านั้น แต่ถ้ามีคะแนนน้อยถือว่าความศรัทธาไม่ค่อยเหนียวแน่น เป็นไปในลักษณะหลวมๆ ไม่แน่นอนเท่าใดนัก

ผู้ที่ได้คะแนนระหว่าง 24-32 คะแนน เป็นผู้ที่มีความศรัทธาต่อพรรคประชากรไทยหรือหัวหน้าพรรคอย่างสูงหรือมีศรัทธาแน่นแฟ้น

ผู้ที่ได้คะแนนระหว่าง 0-24 คะแนน เป็นผู้ที่มีความศรัทธาต่อพรรคประชากรไทยหรือหัวหน้าพรรคอย่างต่ำหรือศรัทธามีลักษณะหลวมๆ ไม่มั่นคง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.13 แสดงจำนวนผู้มีทัศนคติต่อพรรคและหัวหน้าพรรคประชากรไทยตามระดับความ
 คิดเห็น

ข้อ	ข้อความ	ระดับความเห็น				
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มี ความเห็น	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
1	มีผู้กล่าวว่าพรรคประชากรไทย เป็นพรรคเผด็จการ เพราะ ลูกพรรคไม่ค่อยมีโอกาสได้แสดง ความคิดเห็น นอกจากหัวหน้า พรรคเพียงคนเดียว			(จำนวนคน)		
		5	6	23	164	121
				(ร้อยละ)		
		1.6	1.9	7.2	51.4	37.9
2	มีผู้กล่าวว่าพรรคประชากรไทย เป็นพรรคที่มีระ เบียบวินัยดีที่สุด เพราะลูกพรรคส่วนใหญ่แล้วมัก ปฏิบัติตามมติพรรค อาจกล่าว ได้ว่าเป็นวิถีทางของการ เมือง ในระบบพรรค			(จำนวนคน)		
		179	133	2	1	4
				(ร้อยละ)		
		56.1	41.7	0.6	0.3	1.3
3	มีผู้กล่าวว่านายสมัคร สุนทรเวช หุดแก่ง คิดแก่ง แต่ทำไม่ได้ตาม นั้น			(จำนวนคน)		
		4	12	10	171	122
				(ร้อยละ)		
		1.3	3.8	3.1	53.6	38.2
4	มีผู้กล่าวว่านายสมัคร สุนทรเวช เป็นนายกรัฐมนตรีจะบริหาร ประเทศชาติได้อย่างดียิ่ง เพราะ เป็นคนกล้าพูด กล้าคิด กล้า ตัดสินใจ			(จำนวนคน)		
		202	105	4	4	4
				(ร้อยละ)		
		63.3	32.9	1.3	1.3	1.3

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	ระดับความเห็น				
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มี ความเห็น	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
5	มีผู้กล่าวว่านายสมิคร สุนทรเวช เป็นคนที่ชอบสวด สาบานอยู่เสมอ แสดงให้ เห็นว่าเป็นคนงมงาย ไร้หลักการ เชื่อถือไม่ได้			(จำนวนคน)		
		1	6	28	162	122
		0.3	1.9	8.8	50.8	38.2
6	มีผู้กล่าวว่านายสมิคร สุนทรเวช กล้าสวด สาบาน แสดงว่ามีความ บริสุทธิ์และจริงจัง			(จำนวนคน)		
		140	144	24	6	5
		43.9	45.1	7.5	1.7	1.6
7	นายสมิคร สุนทรเวช กับพวก เคยยื่นอุทธรณ์คดีความอภิปรายในสภา เรื่องที่ ดร. จิรายุ อิศรางกูร ณ อยุธยา มีบัญชีเงินฝากใน ธนาคารต่างประเทศ แต่ผล ปรากฏว่าหลักฐานที่อ้างถึง (สแตกเมนต์) เป็นของปลอม ทำให้ ดร. จิรายุ เสียชื่อเสียง วงศ์ตระกูล แสดงว่านายสมิครฯ เป็นนักการเมืองไม่มีคุณธรรม			(จำนวนคน)		
		4	4	44	161	106
		1.3	1.3	13.8	50.5	33.2

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

ข้อ	ข้อความ	ระดับความเห็น				
		เห็นด้วย อย่างยิ่ง	เห็นด้วย	ไม่มี ความเห็น	ไม่เห็นด้วย	ไม่เห็นด้วย อย่างยิ่ง
8	กรณีตามข้อ 7 นายสมิครฯ มิได้ กล่าวหาผู้ใดเพียงแต่ได้รับหลักฐาน (สเตทเม้นท์) ซึ่งเชื่อว่ามีผู้อื่น เอาชื่อ ดร. จิรายุฯ ไปเปิดบัญชี จึงให้ทำการตรวจสอบหาข้อ เท็จจริง และหาตัวผู้กระทำผิดที่ แท้จริงมาลงโทษ ถือเป็นกา ระทำหน้าที่ของพรรคฝ่ายค้าน ในการตรวจสอบฝ่ายรัฐบาลที่ สมบูรณ์แล้ว มิได้มีเจตนาในการ กล่าวหาหรือทำลายผู้ใด			(จำนวนคน)		
		168	132	14	3	2
				(ร้อยละ)		
		52.7	41.4	4.4	0.9	0.6

จากตารางดังกล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่า ข้อที่ 1 ซึ่งเป็นข้อความที่มองในแง่ร้าย
มิผู้ใด 32 คะแนน คือไม่เห็นด้วยอย่างยิ่งถึงร้อยละ 37.9 ได้ 24 คะแนนร้อยละ 51.4 เมื่อ
รวมผู้ที่ได้ 24-32 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 89.3

ข้อที่ 2 ก็งานทํานองเดียวกับมิผู้ใด 24.32 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 97.8

ข้อที่ 3 มิผู้ใด 24-32 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 91.8

ข้อที่ 4 มิผู้ใด 24-32 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 96.2

ข้อที่ 5 มิผู้ใด 24-32 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 89.0

ข้อที่ 6 มิผู้ใด 24-32 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 89.0

ข้อที่ 7 มีผู้ได้ 24-32 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 83.7

ข้อที่ 8 มีผู้ได้ 24-32 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 94.1

สรุปแล้วมีผู้ที่ได้ 24-32 คะแนน จากคำถามจำนวน 8 ข้อเฉลี่ยร้อยละ 91.4 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าฐานคะแนนเสียงส่วนใหญ่แล้วมีศรัทธาที่แน่นแฟ้นต่อ นายสมัคร สุนทรเวช และพรรคประชาธิปัตย์ ถือเป็นฐานคะแนนเสียงที่มีความมั่นคงและแน่นอน

สำหรับความเหนียวแน่นหรือความเป็นฐานคะแนนเสียงที่เข้มแข็งนั้น ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบอีกชั้นหนึ่งซึ่ง เป็นคำถามต่อ เนื่องและ เกี่ยวพันกับการสำรวจทัศนคติหรือความคิดเห็นต่อพรรคประชาธิปัตย์ปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.14 แสดงจำนวนผู้มีปฏิกิริยาโต้ตอบต่อทัศนคติที่ไม่ดีอันมีต่อพรรคประชาธิปัตย์

ข้อความ	จำนวนคน	ร้อยละ
ถ้าท่านได้ยินคนพูดเกี่ยวกับพรรคประชาธิปัตย์หรือตัว นายสมัคร สุนทรเวช ไปในทางเสียหาย แต่ข้อเท็จจริงมิได้ เป็น เช่นนั้น ท่านจะท้ออย่างไร		
ปฏิกิริยา	จำนวนคน	ร้อยละ
1. พุดจาตอบโต้ชี้แจงข้อเท็จจริงทันที	251	78.7
2. ยังไม่ทราบว่า จะท้ออย่างไร	30	9.4
3. ไม่พูดหรือแสดงความคิดเห็นอะไรทั้งสิ้น	39	11.9

นั้นแสดงให้เห็นว่า ฐานคะแนนเสียงของพรรคประชาธิปัตย์ส่วนใหญ่มีความแน่นอน มั่นคง ปกป้อง มีความรู้สึกเป็นเจ้าของพรรคอยู่ไม่น้อย จากจำนวนผู้มีศรัทธาเข้มแข็งร้อยละ 91.4 ซึ่งเป็นเพียงทัศนคติหรือความรู้สึกภายในเท่านั้น ส่วนผู้ที่ปกป้องและแสดงออกมีอยู่ถึงจำนวนร้อยละ 78.7

ในส่วนที่ 5 ของแบบสอบถาม เป็นคำถามเพื่อตรวจสอบถึงความสัมพันธ์ระหว่างพรรค
ประชากรไทยกับฐานคะแนนเสียง ว่ามีความใกล้ชิดสนิทสนมหรือมีกิจกรรมร่วมกัน ตลอดจนการ
พบปะติดต่อ ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน มากน้อยเพียงใด สม่่าเสมอหรือไม่ อันเป็นการพิสูจน์สมมติฐาน
ในส่วนของการรักษาฐานคะแนนเสียงของพรรคประชากรไทย

ในการพบปะติดต่อนั้น ได้สอบถามตั้งแต่ความสัมพันธ์ในระดับกว้างเข้ามาจนถึงระดับ
แคบ กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ทดสอบการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของฐานคะแนนเสียงว่ามีมากน้อย
เพียงใด โดยแบ่งระดับการมีส่วนร่วมกับพรรคการเมืองออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. การไปฟังการปราศรัยหาเสียงของพรรคประชากรไทย
2. การไปร่วมงานครบรอบวัน เกิดของพรรคประชากรไทย
3. การมีกิจกรรมร่วมกับพรรคประชากรไทยระหว่างที่ยังไม่มีการเลือกตั้ง

สำหรับความสัมพันธ์ของฐานคะแนนเสียงกับพรรคประชากรไทย ปรากฏผลของระดับ
ความสัมพันธ์ต่างๆ ดังนี้

ตารางที่ 4.15 แสดงการมีส่วนร่วมในประเด็นของการไปฟังการปราศรัยหาเสียงเลือกตั้ง

พฤติกรรม	ข้อความ	ท่านเคยไปฟังการปราศรัยหาเสียงเลือกตั้งของพรรค ประชากรไทยหรือไม่	
		จำนวนคน	ร้อยละ (ประมาณ)
1. ไปบ่อยครั้ง		227	76.2
2. ไปแต่ไม่บ่อย		88	27.6
3. ไม่เคยไปเลย		4	1.3
รวม		319	100.0

ตารางที่ 4.16 แสดงการมีส่วนร่วมในประเด็นของการไปร่วมงานครบรอบวันเกิดของพรรค

ข้อความ	ท่านเคยไปงานครบรอบวันเกิดของพรรคประเทศไทยหรือไม่	
	จำนวนคน	ร้อยละ (ประมาณ)
1. ไปบ่อยครั้ง	165	51.7
2. ไปแต่ไม่บ่อย	91	28.5
3. ไม่เคยไปเลย	63	19.7
รวม	319	100.0

ตารางที่ 4.17 แสดงการมีส่วนร่วมของการมีกิจกรรมร่วมกับพรรคระหว่างที่ยังไม่มีการเลือกตั้ง

ข้อความ	ระหว่างที่ยังไม่มีการเลือกตั้ง ท่านเคยมีกิจกรรมร่วมทำกับพรรคประเทศไทย สส.ในเขตเลือกตั้งตลอดจนเจ้าหน้าที่ของพรรคหรือไม่	
	จำนวนคน	ร้อยละ (ประมาณ)
1. ไปบ่อยครั้ง	73	22.9
2. ไปแต่ไม่บ่อย	139	43.6
3. ทราบว่ามีกิจกรรมแต่ไม่เคยไป	59	18.5
4. ไม่ทราบว่ามีกิจกรรม	48	15.0
รวม	319	100.0

จากตารางแสดงการมีส่วนร่วมของฐานคะแนนเสียง จะพบว่า การมีส่วนร่วมในทางการเมืองโดยไปฟังการปราศรัยหาเสียงของพรรคประชากรไทยมีมากที่สุดคือ ร้อยละ 71.2 การไปร่วมในงานครบรอบวันเกิดของพรรค มีร้อยละ 51.7 และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมกับพรรคมีเพียง ร้อยละ 22.9

ตัวเลขดังกล่าว ชี้ให้เห็นถึงระดับของการมีส่วนร่วมในทางการเมืองของฐานคะแนนเสียงกับพรรคประชากรไทย โดยมีความเข้มข้นในระยะห่างและเจือจางเมื่อเข้ามาอยู่ในระยะความสัมพันธ์ใกล้ชิด ซึ่งเหมือนกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของคนไทยทั่วไป กล่าวคือจะมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม เฉพาะในกิจกรรมการเลือกตั้ง การฟังปราศรัยหาเสียง และการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเท่านั้น ถ้าจะจัดลำดับของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของบุคคล สามารถกำหนดรูปแบบได้ดังนี้

1. ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
2. เป็นผู้สมัครรับเลือกตั้ง
3. สนับสนุนทางการเงินแก่พรรค
4. เข้าร่วมประชุมทางการเมือง
5. เป็นสมาชิกพรรคการเมือง
6. ช่วยในการหาเสียงเลือกตั้ง
7. เข้าฟังการหาเสียงเลือกตั้ง
8. สนับสนุนบริจาคเงินช่วยผู้สมัครหรือพรรค เป็นครั้งคราว
9. ติดต่อกับข้าราชการหรือนักการเมือง
10. ช่วยติดเครื่องหมายหาเสียงเลือกตั้ง
11. สนับสนุนผู้สมัครหรือพรรคในการพูดคุยทั่วไป
12. ขอบคุยเรื่องการเมือง
13. ไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง
14. รับฟังข่าวสารการเมือง

การมีส่วนร่วม
ทางการเมืองสูง

การมีส่วนร่วม
ทางการเมืองต่ำ

ที่มา : ปรับปรุงจาก Lester Milbrath, Political Participation
(Chicago: Rand McNally, 1955).

เมื่อได้กำหนดรูปแบบและลำดับของการมีส่วนร่วมข้างต้นจะพบว่า การมีส่วนร่วมในการ
 ฟังคำปราศรัยหาเสียงก็ดี การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งก็ดี ถือเป็น การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ต่ำ
 อย่างไม่รู้ก็ตาม ในการวัดระดับของการมีส่วนร่วมของฐานคะแนนเสียงกับพรรคประชากร
 ไทยนั้น เราวัดกันที่ความถี่ในการร่วมบ่อยครั้งเพียงอย่างเดียว แต่ถ้าใช้ความถี่ตั้งแต่เคยไปร่วม
 แต่ไม่บ่อยครั้งจนถึงการไปร่วมบ่อยครั้ง กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ นับรวมพวกเคยไปร่วมกิจกรรมทั้งหมด
 ก็จะพบว่า

1. เคยไปฟังการปราศรัยหาเสียงของพรรคประชากรไทยร้อยละ	98.8
2. เคยไปร่วมงานครบรอบวันเกิดของพรรคประชากรไทยร้อยละ	80.2
3. เคยมีกิจกรรมร่วมกับพรรคประชากรไทยระหว่างที่ยังไม่มีการ เลือกตั้งร้อยละ	66.5

จะเห็นได้ว่าฐานคะแนนเสียงเหล่านี้มีส่วนร่วมค่อนข้างสูง แต่ก็ยังจัดอยู่ในระดับต่ำ
 ของการมีส่วนร่วมทางการเมืองตามที่นักวิชาการตะวันตกได้จัดลำดับไว้แล้ว

ประเด็นต่อมาของคำถามในส่วนที่ 5 นี้ คล้ายกับคำถามในตอนแรก กล่าวคือในตอนแรก
 ต้องการจะวัดความสัมพันธ์ของฐานคะแนนเสียงต่อพรรคประชากรไทย สำหรับในส่วนนี้ก็วัด
 ความสัมพันธ์เช่นกัน แต่เป็นการวัดความสัมพันธ์ของ สส. หรือพรรคประชากรไทยต่อฐานคะแนน
 เสียง ซึ่งปรากฏผลดังนี้ :-

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.18 แสดงความสัมพันธ์ของ สส.หรือพรรคประชากรไทยต่อฐานคะแนนเสียง

พฤติกรรม	ข้อความ	ท่านเคยได้พบปะพูดคุยกับ สส. หรือเจ้าหน้าที่ของพรรคประชากรไทย ในเขตที่ท่านเลือกตั้งหรือไม่	
		จำนวนคน	ร้อยละ (ประมาณ)
1. พบบ่อยมาก		49	15.4
2. พบแต่ไม่บ่อย		177	55.5
3. ไม่เคยพบเลย		93	29.2
รวม		319	100.0

ตารางที่ 4.19

พฤติกรรม	ข้อความ	สส.หรือเจ้าหน้าที่ของพรรคประชากรไทย เคยช่วยเหลือท่านและชุมชนของท่านหลังจากการเลือกตั้งบ้างหรือไม่	
		จำนวนคน	ร้อยละ (ประมาณ)
1. ช่วยอย่างมาก		54	16.9
2. ช่วยบ้างเหมือนกัน		134	42.0
3. ไม่เคยช่วยเลย		55	17.2
4. ไม่ทราบ		76	23.8
รวม		319	100.0

จากความสัมพันธ์ที่ปรากฏ จะพบว่า สส. หรือ พรรคประชากรไทยได้ เข้าไปพบปะพูดคุยตลอดจนให้ความช่วยเหลือ ซึ่งในการศึกษาค้างนี้เรียกว่า การตอบสนองทางสังคม มีการพบปะพูดคุยในพื้นที่ร้อยละ 70.9 มีการให้ความช่วยเหลือในชุมชนนั้นๆ ร้อยละ 58.9 อาจกล่าวได้ว่าเป็นตัวเลขที่เกินครึ่ง แต่ก็ไม่ถือว่ามากนัก

อย่างไรก็ตาม เนื่องจากประชากรในเขตพื้นที่ซึ่งเป็นฐานคะแนนเสียงมีจำนวนมาก พื้นที่ก็กว้างขวาง จึงเป็นการลำบากที่จะให้บริการได้อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะการพบปะ เยี่ยมเยียน ซึ่งผู้ที่ได้รับการช่วยเหลือมักจะเป็นผู้ที่ได้รับความเดือดร้อนและเข้ามาหา สส. หรือพรรคเอง สำหรับผู้ที่มิได้เคยเข้ามาขอความช่วยเหลือ ก็จะมองเห็นว่า สส. มิได้บริการหรือให้ความช่วยเหลือแต่อย่างใด แต่ในความเป็นจริงแล้ว สิ่งเหล่านี้เกิดขึ้นตลอดเวลา นายพิศาล ไชยชาญ ได้กล่าวถึงงานในหน้าที่ด้านนี้ว่า ¹²

" พวกเราจะยึดหลักว่า คนน้อยต้องไปหาคนมาก เมื่อเรารู้ เราเห็นปัญหา ถ้าอยู่ในภาวะที่เราควรจะให้ความช่วยเหลือเราจะเป็นคนพาไป เราพูดว่าเรานี้ก็ศนให้กับประชาชน ผมกล้าบอกได้ว่าการบริการประชาชนส่วนหนึ่งอาจเกิดมี 24 ชั่วโมงด้วยซ้ำ ผมว่าผมเป็นคนตื่นเช้า 6 โมงเช้าผมรับเรื่องราวร้องทุกข์ที่รับแจ้งจากประชาชนหลายเรื่อง บางครั้งตี 2 - ตี 3 ชาวบ้านที่เดือดร้อนอาจจะโทรศัพท์ถึงเราบางครั้งตี 2 - ตี 3 ต้องไปประกันตัวจากโรงพักก็มี เราเกือบจะเรียกว่าบริการประชาชน 24 ชั่วโมงด้วยซ้ำ แล้วก็การออกพื้นที่วันอาทิตย์ เราจะถูกรับเชิญไม่ว่าจะไทยพุทธหรือไทยมุสลิม ไปร่วมงานในพิธีการต่างๆ จุดนี้แหละเมื่อเขาเห็นผู้แทนเขามาคุยด้วย เขาจะถามถึงปัญหา เขาจะมาแจ้งถึงปัญหาต่างๆ และเราก็รับปัญหาเพื่อที่จะบริการแก้ไขปัญหาให้กับเขา ในวันราชการหลังจากนั้นก็มีการติดต่อสอบถามกันตลอดเวลาแล้ว เกือบทุกวันช่วงเย็นเรามักจะออกพื้นที่พบปะผู้คนอย่างสม่ำเสมอ จะมีการนัดหมายคือ ถ้าคนไม่เป็นที่รู้ แต่ถ้าเราได้ปวารณาตัวเราแล้วเราจะรู้ว่าจะบริการเขา เขาจะมิงงานมาให้เราทุกวัน

¹² สัมภาษณ์ นายพิศาล ไชยชาญ, สส. เขต 4 พระโขนง (2531), 18

เรามีอุดมการณ์ในความรู้สึกอยู่อย่างว่า เราอุทิศตัวเองเพื่อประชาชน วันเสาร์นี้ ตั้งแต่ 09.00 น. ผมเองเป็นนักกฎหมาย เป็นทนายความ ผมก็จะบอกประชาชนว่า แต่ก่อนนี้ท่านเลือกผู้แทนของท่านมาผู้แทนของท่านก็ไม่ว่าหายไปไหนหมด ท่านก็บ่นอยู่เสมอ ความจริงท่านไปหาผู้แทนที่บ้าน บางทีท่านก็ไม่เจอ แล้วก็ผู้แทนเองอาจมีภาระกิจที่จะต้องไปที่อื่นบ้าง เพราะฉะนั้นเราจะต้องหยุดพบกันที่จุดหนึ่ง ประชากรไทยในเขตพระโขนง ใครอยากจะทำอะไรอยากจะทำอะไรเราก็เชิญมาได้ทุกวันเสาร์ ผู้แทนที่เขาเลือกไปจะมานั่งรถตรงนี้ เราพยายามประชาสัมพันธ์อย่างนั้น แล้วก็มีปัญหาด้านกฎหมายเรายินดีที่จะให้คำแนะนำปรึกษา แต่ในเรื่องการว่าความนั้น ถ้าเป็นคนยากไร้จริงๆ ไม่สามารถที่ไปจ้างทนายที่ไหนได้ ผมเองก็อุทิศตัวเองที่จะช่วยรักษาสีทิวของเขา รักษาความเป็นธรรมให้แก่เขา นั่นอันหนึ่ง แล้วก็การดูแลประชาชนนี้เราเองก็มีพรรคมีพวกอยู่ในท้องถิ่นต่างๆ แล้วก็ความเดือดร้อน ในท้องถิ่นไม่ว่าจะเป็นหนทาง ซอกซอย ซึ่งเป็นหน้าที่ที่กรุงเทพมหานครจะเป็นคนดูแลเอาเราเข้าไปบริการประชาชนในท้องถิ่นนั้นๆ แต่ก็ปรากฏว่าบางจุดบางแห่งไม่ได้รับการดูแล ปล่อยปละละเลย รัฐบาลให้ สส. มีอำนาจทำโครงการพัฒนาท้องถิ่น ผมเองก็อาศัยพรรคพวกที่เป็นสมาชิกพรรคส่วนใหญ่ให้ช่วยดูแลพื้นที่ แล้วก็ตรงไหนที่มีความจำเป็นที่จะต้องช่วยให้ประชาชนมีสภาพของความอยู่ดีกินดีได้มากเท่าไรก็ได้ช่วยไปในรูปแบบ "

นั่นคือการตอบสนองทางสังคมในด้านการช่วยเหลือฐานคะแนนในด้านต่างๆ อันเป็นงานที่มีความจำเป็น ความสำคัญ และต้องกระทำอยู่ตลอดเวลาในอันที่จะรักษาสิทธิหรือความนิยมนี้ไว้ รวมทั้งการเพิ่มความสนับสนุนแก่ตัว สส. เองด้วย นางเย็นจิตต์ รพีพัฒน์ ๗ อยู่ชยา ได้กล่าวถึงประเด็นนี้อย่างน่าฟังว่า ¹³

ศูนย์วิทยุทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹³ สัมภาษณ์ นางเย็นจิตต์ รพีพัฒน์ ๗ อยู่ชยา, สส. เขต 7 บางกะปิ (2531), 22 พฤศจิกายน 2532

" หลังจากที่ได้รับการเลือกตั้งแล้วก็ไม่เคยทอดทิ้งพื้นที่ ถ้ามีเวลาก็จะไปเยี่ยมเยียนประชาชน ตามสารทุกข์สุขดิบเขา ดูแลความเดือดร้อนของเขาเท่าที่เราจะช่วยให้ และก็ความจริงใจที่เราได้ให้กับประชาชนนั้นก็คือ อะไรที่เราช่วยให้เราก็บอกได้ว่าทำได้ อะไรที่ไม่ได้เราก็บอกได้ว่าไม่ได้ คือเราจะไม่ปิดบังคลุมเครือเพื่อหวังให้เขาให้คะแนนเสียง เราก็จะพูดอยู่เสมอว่าในความรู้สึกส่วนตัวนั้น สส. ไม่ใช้ผู้รับใช้ประชาชน คนที่เป็นผู้แทนกับประชาชนมีหน้าที่ร่วมกัน เมื่อประชาชนเลือกเข้าไป ผู้แทนก็ต้องทำงานให้มากขึ้นให้หนักขึ้น เพื่อตอบแทนน้ำใจของประชาชน อาจจะเป็นเพราะว่าได้ประพุดตอย่างนี้มาโดยตลอด แล้วก็มากขึ้นเรื่อยๆ เป็นองค์ประกอบในขั้นต่อมา นอกจากนั้นผลงานทางด้านสภาผู้แทนราษฎร ที่ สส. ทุกคนจะต้องทำ เช่น การออกกฎหมายที่ดี การแสดงความคิดเห็นต่างๆ ที่มันเป็นประโยชน์แก่ประเทศชาติและประชาชน อันนี้ก็มีส่วนที่จะทำให้ประชาชนสนับสนุนเรามากขึ้น "

คำสัมภาษณ์ของทั้ง 2 ท่าน สะท้อนให้เห็นถึงภาระหน้าที่การตอบสนองทางสังคมต่อฐานคะแนนเสียงยังคงเป็นสิ่งสำคัญ ต้องกระทำตลอดเวลาและตลอดไป ประเด็นต่อมาที่น่าสนและอยู่ในความมุ่งหมายของการศึกษาครั้งนี้ คือ การตอบสนองทางเศรษฐกิจนั้นมีความสำคัญมากน้อยเพียงใด ในเรื่องนี้ พล.ท. จิตรพล ฅ ลาปาง ได้อธิบายให้ฟังว่า ¹⁴

" คือก็ต้องไม่ทิ้งเขา เวลาเรามีดูแลเขา ส่วนมากหน้าที่ของ สส. เขาอยู่แล้วตั้งแต่เวลาประชุมสภา ปกติคนกรุงเทพฯ เวลากลางวันเขาไม่อยู่บ้าน เขาจะกลับมาตอนเย็นหรือวันเสาร์อาทิตย์เขาอยู่บ้าน เราก็ต้องเข้าไปและจำเป็นที่ต้องเข้าไปเพื่อดูแลความไม่สะดวกทั้งหลายในชุมชนเหล่านั้น เรื่องทางเดิน พากันไฟต่างๆ ที่คำคิดไม่มีไฟ รวมถึงสภาพความเป็นอยู่ที่เขาเดือดร้อน ขยะมูลฝอยอะไรต่างๆ หัวลุทางแก้ปัญหาโดยใช้การติดต่อกับผู้มีอำนาจหน้าที่ต่างๆ ทางราชการหรือฝ่ายบริหารกรุงเทพมหานครบ้าง เขตบ้าง มาช่วยแก้ปัญหา เรามีนงบประมาณในการพัฒนาชนบทของรัฐบาลบ้าง แล้วก็ใช้งบประมาณเข้าไปช่วยพัฒนา

¹⁴ สัมภาษณ์ พล.ท. จิตรพล ฅ ลาปาง, สส. เขต 1 คูสิต (2531), 17 พฤศจิกายน

ทางด้านชุมชน ทางการศึกษาของโรงเรียน แล้วก็ทุกศาสนากำลังพัฒนาซ่อมแซมวัดวาอาราม ทางด้านการศึกษา อุปกรณ์การศึกษา กีฬา ดนตรี โภชนาการ ทางด้านโรงเรียนที่ยากจน ทั้งโรงเรียนของกระทรวงศึกษาที่ขาดแคลน อะไรขอมาเราก็จัดการหาให้ เพื่อให้การศึกษาดีขึ้น แทนที่จะเป็นอยู่ระบบเดิม มีอุปกรณ์การสอนเช่นพวก เทวี วิดีโอ ทำให้การสอนมันดีขึ้น ประชาชนในชุมชนก็มีหน้าที่ต้องทำอะไรๆ ใช้เงินมาก ต้องทำเป็นปีๆ ไป ปีนี้ทำอีกปีต่อไปทำอีก เราดูแลถึงความปลอดภัยในชีวิต ทรัพย์สิน เป็นต้นว่าหม้อดับเพลิง แจกจ่ายไปตามชุมชนต่างๆ ในการแก้ไขช่วยตนเองก่อนเวลามีไฟไหม้ จากความประมาทเลินเล่อ หรือเกิดจากไฟฟ้าช็อต ช่วยได้เยอะ หลายครั้งหลายหนที่อาศัยหม้อดับเพลิง "

ดร. ประวิช รัตนเพียร ได้กล่าวถึงเงินในส่วนของงบพัฒนาจังหวัดที่ได้รับและนำไปพัฒนาหรือตอบสนองทางเศรษฐกิจแก่ฐานคะแนนเสียงดังนี้ ¹⁵

" สมัยผมเข้าเป็นผู้แทนมันเริ่มต้นด้วย 3 ล้าน 3 ล้านมีแล้วก็มีการใช้ในเรื่องของหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ ในเรื่องการฝึกอบรมผู้นำชุมชนเยาวชน ใช้ในการซื้ออุปกรณ์ และก็จัดกิจกรรมของเด็กนักเรียนในเขตกรุงเทพมหานคร ใช้ส่วนหนึ่งในการป้องกันอัคคีภัยด้วย ในเรื่องของอีกส่วนการปรับปรุงสภาพความเป็นอยู่เดิมที่มีอยู่ เช่น โครงการทาสีแฟลต ซึ่งผ่านไปแล้วมาตลอด ตรง สน.ดินแดง เก่าๆ รุ่ยทรุดโทรมกันมากก็จัดลงไปทั้งหมดนี้กรองมาจากความต้องการของเขา ก็มีการเลือกประชุม ทั้งในส่วนของชุมชนมีการเลือกประชุมเชิญประชุมของอาจารย์ต่างๆ ตามโรงเรียนต่างๆ วัดวาอารามต่างๆ ก็ต้องใกล้ชิดเสมอ "

นายสมาน ใจปราวณี ได้กล่าวเสริมในประเด็นนี้ โดยเน้นถึงประโยชน์และความสำคัญในการตอบสนองสิ่งเหล่านี้ว่า ¹⁶

¹⁵ สัมภาษณ์ ดร. ประวิช รัตนเพียร, สส. เขต 3 พญาไท (2531), 17 พฤศจิกายน 2532

¹⁶ สัมภาษณ์ นายสมาน ใจปราวณี, สส. เขต 4 พระโขนง (2531), 18 พฤศจิกายน 2532

" ผมเข้ามาเงินปีงบประมาณ 32 เราได้ 3 ล้าน สามคนก็ 9 ล้าน เราคิดว่างบตัวนี้มันไม่มากหรอก แต่ว่าเป็นงบที่ผมถือว่าเป็นงบที่สนองความต้องการของประชาชนได้โดยตรงเลย เหมือนกับเมื่อปีที่บอกว่ารับใช้ประชาชน สส. มารับใช้โดยตรง แต่ว่าข้าราชการจะต้องเข้าผ่านระบบงบประมาณมันก็มีกับงบประมาณแผ่นดินทั้งหมด มาบริหารเพื่อประชาชนนั้นแหละ แต่งบ สส. อันนี้มันตรงเลย เช่น อาจารย์ถนอมตรงนั้นแหละมันเฉอะแฉะ สะพานก็ไม่มี เวลานั้นทำท่วมทำไฟ เราก็จ่ายเงินนี้เข้าไปทำเป็นโครงการนี้ขึ้นมา ไปผ่านส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง ทำสะพานทางเดินตรงนั้น เราก็ทำในลักษณะอย่างนี้ เรื่องการศาสนาเราก็โอเค อุตุหนุบไปเลย วัดวาอาราม มีสยิด ให้เขาเอาเงินนี้ไปบูรณะปฏิสังขรณ์ศาสนาสถาน เรื่องการป้องกันอัคคีภัยในชุมชน เราก็สามารถซื้อเครื่องดับเพลิงไปให้เขาไว้ใช้ได้ หรือยา รักษาโรค ยาประจำบ้าน ผมก็ซื้อให้เขา จัดเป็นตู้ พร้อมทั้งยา เข้าไปอยู่ก็เป็นความช่วยเหลือตรงตามความต้องการของประชาชน เราจัดงบประมาณเราก็จัดตามที่ประชาชนมาขอเราก็พิจารณาดู คนนี้ให้เท่านั้นเท่านั้น ก็เป็นลักษณะหนึ่งที่บรรเทาความเดือดร้อนของประชาชนไปได้มาก แต่มันไม่มาก ใจผมผมว่าถ้าวงตัวนี้เราได้มากสักหน่อยหนึ่ง จะช่วยได้มากจริง ๆ ส่วนราชการปกติมันทำกันอยู่แล้ว เพราะว่าการวางแผนมันอยู่ที่ใคร อย่างไร มันอยู่ที่ระบบข้าราชการ อยู่ที่คนเป็นข้าราชการเขาวาง โอเค ผมก็ว่าอันนั้นเขาก็ดี เขาก็มีข้อมูลต้องวิเคราะห์สภาพต่างๆ ปัญหาวิธีแก้ปัญหาจะทำอย่างไร เขาวางโครงการอย่างนั้น โอเค นั่นเป็นเรื่องของส่วนรวมใหญ่ๆ แต่ว่าความต้องการของประชาชนเห็นเฉพาะหน้าบางทีเจ้าหน้าที่มองมาไม่ถึงลึกพอ แต่ สส. มองลึก อันนี้ก็มาเติมๆ มันก็จะ เป็นประโยชน์ "

จากความคิดเห็นของ สส. ซึ่งมีบทบาทและหน้าที่อันใกล้ชิดและสัมผัสกับประชาชน ต่างก็มองเห็นถึงความสำคัญในการตอบสนองทางเศรษฐกิจ กล่าวคือ เป็นการนำเงินในส่วนของงบพัฒนาจังหวัดไปใช้ในโครงการต่างๆ ที่ตั้งไว้ หรือตามที่ประชาชนร้องขอ ทั้งนี้ก็เพื่อรักษาความนิยมหรือศรัทธาของฐานคะแนนเสียงที่เลือกตนเข้ามานั่นเอง

อย่างไรก็ตาม การตอบสนองทางเศรษฐกิจที่ดี การตอบสนองทางสังคมในรูปแบบของการให้ความช่วยเหลือในการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขซึ่ง สส. ได้กระทำอยู่ก็ดี ถือว่าเป็นกิจกรรมที่จำกัดอยู่ในวงแคบ กล่าวคือ เป็นการตอบสนองเฉพาะกลุ่มหรือเฉพาะคนเท่านั้น แต่การตอบสนองทางสังคมอีกประการหนึ่ง ซึ่งปรากฏในวงกว้างแก่สาธารณชนทั่วไป นั่นคือ บทบาทและการปฏิบัติหน้าที่ในสภาผู้แทน บทบาทอันนี้ประชาชนผู้เลือกจะ เฝ้าดูและตัดสินใจว่าสมควรจะเลือกใน

ครั้งต่อไปหรือไม่ ผู้วิจัยอยากจะกล่าวว่ามันเป็น การตอบสนองทางจิตใจ กล่าวคือผู้เลือกนั้น เลือกเพราะชอบบุคคลหรือพรรคการเมืองนั้น พอใจในบทบาทและการปฏิบัติหน้าที่ในสภา โดย ความเป็นจริงแล้วเขาอาจจะไม่เคยเข้าไปร้องขอความช่วยเหลือจาก สส. เลย รวมทั้งไม่เคย ทราบด้วยว่า สส. ได้ใช้เงินพัฒนาจังหวัด เข้าไปทำโครงการพัฒนาชุมชนของตนอย่างไรบ้าง แต่ทว่า คนเหล่านี้ติดตาม ฝึามอง บทบาทและการดำเนินกิจกรรมทางการเมืองของ สส. หรือพรรคที่ตน เองเลือกตลอดเวลา

ในเรื่องนี้ผู้วิจัยได้ตั้งคำถามเกี่ยวกับความพอใจหรือไม่ เพียงใจ ของฐานคะแนนเสียง ต่อบทบาททางการเมืองของ สส. พรรคประชากรไทยรวมทั้งตัว นายสมิคร สุนทรเวช หัวหน้า พรรค ซึ่งปรากฏผลดังนี้

ตารางที่ 4.20 แสดงความพอใจต่อบทบาทของ สส. และหัวหน้าพรรคประชากรไทยในสภา

ข้อความ	ท่านพอใจบทบาทของ สส. ที่ท่านเลือก รวมทั้งบทบาท ของหัวหน้าพรรคประชากรไทยในสภาหรือไม่	จำนวนคน	ร้อยละ (ประมาณ)
ความรู้สึก			
1. พอใจมาก		213	66.8
2. พอใจ		98	30.7
3. เฉยๆ		6	1.9
4. ไม่พอใจ		2	0.6
5. ไม่พอใจมาก		-	-
รวม		319	100.0

จากตัวเลขในตารางข้างต้นจะเห็นได้ว่า ฐานคะแนนเสียงมีความพอใจในบทบาทของ สส. และหัวหน้าพรรคประชากรไทยในสภาถึงร้อยละ 97.5 นั้นชี้ให้เห็นว่ามีความพึงพอใจในบทบาทดังกล่าว และน่าจะเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ฐานคะแนนเสียงไปลงคะแนนเสียงสนับสนุน แม้ว่าในความเป็นจริงแล้ว เขาอาจจะไม่ได้รับการตอบสนองทางเศรษฐกิจหรือทางสังคมแต่อย่างใด อย่างไรก็ตาม การตอบสนองทางจิตใจน่าจะถือได้ว่าเป็นการตอบสนองทางสังคมรูปแบบหนึ่ง

ประเด็นที่สำคัญในประการต่อมาก็คือ การตอบสนองต่อฐานคะแนนเสียงนั้น จะต้องกระทำมากน้อยหรือบ่อยครั้งเพียงใด คำตอบในข้อนี้ถ้าจะพิจารณาถึงการตอบสนองทางเศรษฐกิจแล้ว จะเห็นได้ว่ามันมีข้อจำกัดอยู่ในตัวเอง กล่าวคืองบประมาณที่จะนำไปพัฒนาพื้นที่ของ สส. แต่ละคนนั้นมีจำนวนจำกัดและแน่นอน บางครั้งไม่เพียงพอและไม่ถือว่าเป็นปัจจัยหลักในการที่จะรักษาฐานคะแนนเสียงไว้ นางเย็นจิตต์ รพีพัฒน์ ๗ อยู่ชยา ได้ให้ทัศนะในเรื่องนี้ว่า ๑๗

" งบประมาณ หุดกับจริงมาแล้ว ก็มีส่วนไม่มากในการที่จะช่วยเก็บคะแนน เพราะว่าบางจุดก็ใช้ไม่ได้ประโยชน์ คือให้เขาไว้แล้วเขาก็ไม่คำนึงถึงอันนี้ ถึงเวลาเลือกตั้งมีใครเอาปัจจัยอย่างอื่นไปให้เขาก็ไปทางนั้นหมด งบหลักๆ ที่เราจัดให้ งบทางด้านศาสนา ทั้งวัด ทั้งมัสยิด นอกจากนี้เราก็จะพูดว่าอะไรที่เป็นความจำเป็นเร่งด่วน อย่างเช่น ตามโรงเรียนต้องการอะไร อาหารกลางวัน เครื่องมือวัสดุอุปกรณ์อะไรต่างๆ ที่มีความจำเป็นต่อการเรียนการสอน อาจจะเป็นงบที่ขยายอาคารโรงเรียน หรืออาคารโรงอาหาร หรือว่าสร้างห้องโสตทัศนศึกษา อะไรพวกนี้ เราจะต้องพิจารณา ดูไม่ใช่ลุ่มลุ่มลุ่มห่าห่าไป ก็จะดูที่ อะไรที่จะเป็นประโยชน์ต่อประชาชน โดยที่เราไม่ได้คำนึงว่า ให้อะไรไปแล้วเราจะต้องได้คะแนนกลับคืนมา เพราะฉะนั้นจะบอกเสมอว่าไม่มีเงื่อนไข ไม่มีข้อผูกพันอะไร แต่เราให้เพราะเห็นว่าเป็นความจำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนก็ดี ต่อวัดก็ดี ต่อชุมชนก็ดี "

๑๗ สัมภาษณ์ นางเย็นจิตต์ รพีพัฒน์ ๗ อยู่ชยา, สส. เขต 7 บางกะปิ (2531), 22 พฤศจิกายน 2532

ดังนั้นการตอบสนองทางสังคมจึงน่าจะเป็นปัจจัยหลัก เพราะไม่มีข้อจำกัดในตัวเอง แต่เป็นภาระหน้าที่ของ สส. ที่จะต้องอุทิศตนเองช่วยเหลือหรือบริการฐานคะแนนเสียงเท่าที่จะทำได้ และก็คงจะทำได้ เรื่อยๆ บ่อยๆ ซึ่งนั้นก็ขึ้นอยู่กับว่า สส. หรือพรรคการเมืองจะมีทรัพยากรในด้านงบประมาณ เวลาและกำลังคนตอบสนองได้บ่อยหรือมากน้อยเพียงใด

หน้าที่และบทบาทที่สำคัญของ สส. และถือเป็นหลักน่าจะ ได้แก่ หน้าที่ในด้านนิติบัญญัติ อันได้แก่หน้าที่การออกกฎหมายและหน้าที่ควบคุมการบริหารประเทศของรัฐบาลหรือไม่ก็เป็นรัฐบาลบริหารประเทศเสียเอง อย่างไรก็ตามในระบบคิดของสังคมไทยนั้น ฐานคะแนนเสียงหรือผู้คนที่ลงคะแนนเสียงสนับสนุนยังคงมีความคาดหวังที่จะขอให้ สส. หรือพรรคการเมืองที่ตนเองเลือกได้ช่วยบำบัดความเดือดร้อนหรือเข้ามาเยี่ยมเยียนดูแลทุกข์สุข ตลอดจนสนองความต้องการของตนเองอย่างใกล้ชิดและสม่ำเสมอ รวมทั้งต้องการเห็น สส. มาร่วมกิจกรรมหรืองานที่ตนเองจัดขึ้นในส่วนของ สส. เองก็ยิ่งเห็นว่า บทบาทในด้านนี้มีความสำคัญและไม่สามารถที่จะละทิ้งไปได้ หากคิดที่จะรักษาความสัมพันธ์หรือศรัทธาของฐานคะแนนเสียงอยู่ต่อไป เพราะเพียงแต่หน้าที่ในสภาโดยลำพัง ย่อมไม่สามารถรักษาความนิยมของตนไว้ได้ นางเย็นจิตต์ รัตพัฒน ฅ อยู่ธยา ได้ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในบทบาทด้านนี้ว่า ¹⁸

" คงจะตอบได้ว่ามัน เป็นความจำเป็น เป็นความจำเป็นมากกว่าเป็นความสำคัญ คือคนไทยเราก็มีนิสัยแบบไทยๆ คือว่า รักใครชอบใครก็อยากเห็นหน้าเห็นตา อยากให้มีการไปมาหาสู่ซึ่งกันและกัน เพราะไอ้การที่เขาจ้างแล้วเขาเชิญ เราไปมันเป็นเรื่องจำเป็น ความจริงแล้ว สส. ทุกคนก็อยากจะนัดภาระอันนี้ออก เพราะว่ามันค่อนข้างหนัก เพราะใช้เวลาเยอะ เวลามามากด้วย แต่ว่ามันก็เป็นความจำเป็นที่เราหลีกเลี่ยงไม่ได้ และประชาชนเองก็ไม่ยอมรับว่าหน้าที่ของผู้แทนนั้นก็จะต้องไปออกกฎหมายไปยื่นกระทู้ไปยื่นญัตติอยู่ในสภาเท่านั้น เขาไม่ยอมรับอันนี้ ถ้าหากว่า สส. คนไหนเอาแต่ทำงานในสภาไม่ออกไปเยี่ยมเยียนประชาชนก็มีหวังสอบตก เลยสมัยหน้า "

¹⁸ สัมภาษณ์ นางเย็นจิตต์ รัตพัฒน ฅ อยู่ธยา, สส. เขต 7 บางกะปิ (2531), 22 พฤศจิกายน 2532

นายวัชระ ประภาพัฒน์ ได้กล่าวเสริมในประเด็นนี้ ไว้อย่างชัดเจนว่า ¹⁹

" ในเรื่องงานไม่ว่าจะเป็น งานการกุศล งานเชิงอะไรร่างๆ มันเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม เป็นส่วนหนึ่งที่สัมผัสกับประชาชน บ่อยครั้งมากเท่าไร เราจะได้รู้ถึงความรู้สึก เราจะได้ใกล้ชิดเขาโดยออกงานทุกวัน ได้ใกล้ชิดพื้นที่ ได้รู้พฤติกรรมของกลุ่มของพื้นที่ว่ามีผลกระทบอย่างไร เพราะฉะนั้นในการออกงาน เราจะได้ทราบความเคลื่อนไหวของพื้นที่ อันนี้เป็นส่วนดี แต่ถ้าออกงานมากเกินไป หนึ่ง เวลาเราอาจจะมีไม่เพียงพอ สอง ออกงานมากค่าใช้จ่ายก็สูง และจำเป็นต้องยอมรับเรื่องนี้ หน้าที่ของผู้แทนราษฎรประชาชนไม่เข้าใจ มีความเดือดร้อนก็ต้องฟัง สส. ถือว่าเป็นผู้ที่เขาเลือกมาต้องใช้ได้ ปรึกษาได้ สิ่งนี้เป็นเรื่องความรู้สึกของประชาชน แต่ถ้าเขาเชิญไปงานบวช งานแต่ง ผมไม่ไป ผมทำงานในสภาพอย่างเดียว อย่างนี้เขาก็พูดได้ว่างานไม่เอา ไม่ได้เรื่องอะไรเลย เขาก็จะพูดอีก เราไม่สามารถพูดกับประชาชนโดยตรง เขายอมรับว่าเราเป็นตัวแทนเขาแล้ว เขาก็อยากให้เราเป็นตัวแทนทุกเรื่องไป ไม่ว่าจะเรื่องเล็กเรื่องใหญ่เราต้องจ่ายยอม ำให้ ประชาธิปไตยนานกว่านี้ เวลานี้เรา 50 กว่าปี ถ้าต่อไปเรื่อยๆ ประชาชนคงรู้จักใช้ สส. มากขึ้น เริ่มมีความเข้าใจมากขึ้นว่า สส. ทำหน้าที่อะไร ควรจะเลือกใช้ในสถานการณ์ไหน แต่ส่วนใหญ่จะยังไม่ทราบ ต้องการความใกล้ชิด ส่วนใหญ่ต้องการเห็นหน้าเห็นตา รู้ว่าหน้าที่ คือ อะไรแต่ก็ยังไม่รับฟัง ต้องการความใกล้ชิด เป็นความรู้สึกแบบไทย ความสุขแบบไทย เกิดความยุ่งยากมากพอสมควรในการปฏิบัติหน้าที่ ผมเคยคิดว่าปีหนึ่งมี 365 วัน ผมเปิดสมุดของผมดูว่าผมกินเงินเดือนเท่าไรลองสำรวจค่าใช้จ่ายดู ก็ไม่น่าเชื่อว่า 1 ปีมี 365 วัน ผมถูกเชิญไปกินโต๊ะจีนเกินกว่า 365 วัน สรุปแล้วทุกวันนี้งานอาทิตย์หนึ่งจะมี 5 ครั้ง ต้องถูกเชิญไปกินที่นั่นที่นี้ เป็นเรื่องจริงที่เราต้องยอมรับในสังคมแบบนี้ ต้องพยายามปรับตัวให้ได้ เพื่อพรรคเพื่อส่วนรวม เป็นการเป็นกันเองไม่ให้เขาผิดหวัง "

¹⁹ สัมภาษณ์ นายวัชระ ประภาพัฒน์, สส. เขต 11 ภาษีเจริญ (2531), 28 พฤศจิกายน

นายสุวัฒน์ วรรณศิริกุล อดีตผู้ใหญ่บ้านซึ่งมีความใกล้ชิดสนิทสนมกับชาวบ้านในพื้นที่ ได้ให้ข้อคิดในเรื่องนี้โดยตรงไปตรงมาว่า ²⁰

" มันมีความจำเป็นสำหรับตัวของงาน ถ้าเราไปถือว่าเราให้เกียรติเขา เขาเลือกเราขึ้นมาหรือไม่เลือกเราขึ้นมาแล้วก็แล้วแต่ แต่ถือว่า สส. ไปงานเขาถือว่าเป็นการให้เกียรติกับงาน บางครั้งช่วยของเขายังไม่เอา แต่ตามธรรมเนียมเราต้องให้ เขาไม่ได้อยากได้ของของเรา แต่เขาต้องการให้เราไปให้เกียรติ ถ้าเราไม่ไปเขาก็เสียกำลังใจ หรือบางครั้งเขาเลือกเราหรือสนับสนุนเราขึ้นมา บอกงานลูกก็ไม่ไป ก็คงหนีแล้วเขาก็บอกกันต่อไป ปากต่อปากผลกระทบมีแน่ อันนี้ผมก็ลองพิสูจน์ดู ถ้ามีงานแต่งลูกนายพล กับแต่งลูกชาวบ้าน ผมจะไปลูกชาวบ้าน ไปผู้ใหญ่ในที่เล็ก เพราะพวกนี้เป็นฐานคะแนนเสียง เป็นคนที่ไม่ใช้สิทธิให้เรา เป็นคนที่เห็นคุณค่าของเรา ว่าเราเป็นคนอย่างไร เป็นคนที่สมควรจะเป็นผู้นำต่อไปหรือไม่ ฉะนั้นจึงเลือกไปงานที่เล็ก "

นายสมิคร สุนทรเวช ซึ่งให้เห็นว่าบทบาทและหน้าที่ดังกล่าวในปัจจุบันยังคงมีความสำคัญและยังต้องการกระทำต่อไป โดยกล่าวว่า ²¹

" อันนี้เป็นเรื่องของสังคม แต่จริงๆ มันมีความช่วยเหลือระดับท้องถิ่น ตอนนี้กรุงเทพฯ จะแก้ปัญหาได้ โดยเราจะมี สก. มาช่วย 57 คน มีสมาชิกสภาเขตอีก 200 กว่าคนงานท้องถิ่นจะมีคนเข้ามาช่วย ส่วนงานสังคมก็ยังเป็นเรื่องของเกียรติยศ ซึ่งก็ควรต้องจัดเวลาให้เขาตามสมควร เวลาคะแนนอยากได้ของเขา เวลาเขาเชิญมาเป็นเกียรติ ระดับ สส. ต้องไปให้เขา หัวหน้าพรรคต้องไปถือว่าเป็นการแลกเปลี่ยนกันไปทางไมตรี ถามว่าเป็นสมาชิกได้อะไร เป็นสมาชิกเสียอะไร ไม่เสียสตางค์แต่ได้พวกห้อง หากพ้อตายจะไป

²⁰ สัมภาษณ์ นายสุวัฒน์ วรรณศิริกุล, สส. เขต 9 บางขุนเทียน (2531), 30 พฤศจิกายน 2532

²¹ สัมภาษณ์ นายสมิคร สุนทรเวช, หัวหน้าพรรคประชากรไทย สส. เขต 1 คูสิต (2531), 4 ธันวาคม 2532

เผา เผาบาย 2 โมง ต่อมาอาจเผาได้ 5 โมงเย็น อาจจะสวดสัก 3 คืนได้ หัวหน้าพรรคไปจุด อติธรรมมนตรีไปจุดก็เป็นการจัดระบบสังคมให้เขา ฉะนั้นสิ่งนี้หนีไม่พ้น สส. ไปก็จะได้ประโยชน์กับ สส. สำหรับผมคิดว่าได้ประโยชน์ต่อตัวเอง ได้พบปะผู้คน ได้ขึ้นปราศรัยต่างๆ ส่วนค่าใช้จ่ายแต่ก่อนค่อนข้างลำบากได้ 18,000 บาท เดียวนี้ได้ 34,000 บาทก็ดีขึ้น เพราะฉะนั้นก็ต้องกันส่วนหนึ่งไว้สำหรับภาษีสังคมต่อไป ซึ่งเราก็ทำอะไรไม่ได้ จนกว่าการศึกษาของประชาชนจะสูงขึ้น ถ้าใช้โทรทัศน์ได้ก็ดี เป็นสื่อช่วยจะเบาลง "

ความคิดเห็นที่แสดงมาแล้วทั้งหมด สะท้อนให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นที่จะต้องรักษาความสัมพันธ์ในทางสังคม โดยมีการพบปะ ติดต่อกัน และให้ความช่วยเหลือกันเป็นประจำ และสม่ำเสมอ สิ่งเหล่านี้มีวัฒนธรรมและประเพณีไทย เป็น เครื่องรองรับและตัวกำหนดให้เกิดระบบความสัมพันธ์ดังกล่าวในสังคม แม้ว่าในหลักการแล้วหน้าที่และบทบาทที่สำคัญของ สส. คือหน้าที่นิติบัญญัติในสภา แต่ทว่าในความเป็นจริง สส. ทุกคนต่างก็ตระหนักดีว่า เขาจะไม่ได้รับเลือกหรือความสนับสนุนอีกถ้า เขาจะ เลยหรือขาดตกบกพร่องในภาระหน้าที่ดังกล่าว

แม้ว่าบทบาทและหน้าที่ในการตอบสนองทางสังคมแก่ฐานคะแนนเสียงจะมีความสำคัญ และ สส. แต่ละคนก็พยายามที่จะรักษาความสัมพันธ์ในส่วนนี้ไว้ให้ดีที่สุด ซึ่งเราจะเห็นได้ว่าเป็นกิจกรรมในวงแคบ เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งเป็น เอกเทศแยกจากกัน ประเด็นที่น่าสนใจก็คือ ในภาพกว้างๆ หรือภาพรวมทั้งพื้นที่กรุงเทพมหานครนั้น พรรคประชากรไทยซึ่งเป็นองค์กรควบคุม สส. ในสังกัด ได้ดำเนินการในลักษณะเดียวกันหรือไม่ อย่างไร

ในเรื่องนี้เราจะเห็นได้ว่าพรรคประชากรไทยโดย นายสมิคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรค ได้มีคอลัมน์มมน้ำเงินในหนังสือพิมพ์เดลิเมล์ เป็นประตูหรือช่องทางในอันที่จะแสดงความคิดเห็น ถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด เกี่ยวกับเหตุการณ์บ้านเมืองและกิจกรรมของพรรคประชากรไทยไปสู่สาธารณชน รวมทั้งฐานคะแนนเสียงของพรรคด้วย

การสื่อข้อความหรือแนวความคิดเหล่านี้ เป็นไปในลักษณะ 2 ทาง (two way communication) คือจากฐานคะแนนเสียงสู่พรรคและจากพรรคสู่ฐานคะแนนเสียง ฐานคะแนนเสียงหรือผู้สนับสนุนจะรู้สึกว่าเขาได้พบปะ ติดต่อกัน สนทนาพูดคุย กับพรรคประชากรไทยโดยเฉพาะ นายสมิคร สุนทรเวช ตลอดเวลา เป็นลักษณะความสัมพันธ์ที่ปรากฏสม่ำเสมอ บางครั้งก็มีการร้องทุกข์ อันถือเป็นการให้ความช่วยเหลือได้เช่นกัน ความสัมพันธ์อันนี้มีตรรกะ เช่นเดียวกับการตอบสนองทางสังคมที่ สส. แต่ละคนลงไปปฏิบัติงานในพื้นที่เขตเลือกตั้ง แต่กรณีของคอลัมน์

มูมน้ำเงินนี้ เป็นการกระทำในมุกกว้างในภาพรวมทั่วไป อันเป็นการรักษาและขยายฐานคะแนนเสียงไปในตัว ฐานคะแนนเสียงจะรู้สึกว่าเขาสามารถที่จะสอดดม รับฟังความคิดเห็น ตลอดจนร้องทุกข์ต่อหัวหน้าพรรคประชากรไทยโดยผ่านสื่อดังกล่าว นายสมิคร สุนทรเวช ได้กล่าวถึงความสำคัญของสื่อที่ได้กระทำต่อฐานคะแนนเสียงหรือผู้ที่มีศรัทธาสนับสนุนดังนี้ ²²

" หัวหน้าพรรคการเมืองจะต้องสื่อความกับลูกพรรค ไม่มีหัวหน้าพรรคการเมืองคนไหนสมัยท่านอาจารย์คึกฤทธิ์ ตอนท่านเป็นหัวหน้าพรรค ท่านก็ไม่เขียนหนังสือ ไม่มีการสื่อความ เขาไม่ใช้ช่องทางที่มีมันมีอยู่ แต่ผมเองใน สส. ของผมเอง คนไม่ได้เป็น สส. อาจสนใจน้อย แต่คนเป็น สส. สนใจมาก ฉะนั้นจะมีคนมากมาย ผู้สนับสนุน เข็มขึ้นเขาก็จะอ่านและติดตามและเผยแพร่ บางทีก็จะคัดไปแจก หรือ เขาก็จะจำความเอาไว้ไปพูดไปอธิบายเล่าแทน ซึ่งสิ่งนี้ก็จะค่อยๆ แพร่ออกไป ผมเขียนขึ้นเพราะเป็นรูหายใจของผม ใน การแสดงความคิดเห็น เพราะผมเคยเขียนหนังสือ และเมื่อมีเวทีเขียนก็เป็นประโยชน์ เป็นข้อแลกเปลี่ยนกับ เติลิมิ เรอร์ที่ว่า การโฆษณาทั้งหมดผมจะมีสิทธิโฆษณาได้ ขอโฆษณาได้ ต้องลงโฆษณาให้ แล้วจะคิดยอดหักลบก็คิดกันไป ผมคิดว่ารายได้ของผมที่จะคำนวณมันมากกว่า แต่ผมไม่เอา ฉะนั้นเขาต้องให้โฆษณาเราฟรีในนั้น ก็เป็นข้อแลกเปลี่ยนกัน ลักษณะนี้ไม่เพียงแต่ผู้สนับสนุนจะได้รู้ว่าเราคิดอะไรหรือเอาไปใช้ประโยชน์อะไร มันทำให้เห็นว่าคนส่วนใหญ่ที่ไม่เคยสนใจเลย เขาเริ่มเข้ามาสนใจ และ เมื่อเห็นแล้ว อ่านแล้ว ก็ถือว่าน่าอ่านน่าศึกษา จนกระทั่งปัจจุบันข้อเขียนของผม หนังสือพิมพ์ทุกฉบับเขาก็อ่าน แต่ก่อนไม่เคยสนใจเลย เขาก็อ่านเขาก็รู้ว่าเราคิดอย่างไร ทำอะไร เขาก็เริ่มศรัทธาในตัวเรา ท่านอาจารย์คึกฤทธิ์ท่านแสดงมา 30-40 ปี แล้วท่านก็เป็นท่านอย่างที่เราเห็น ผมไม่คิดจะไปทาบบารมีท่าน แต่ผมคิดว่าแนวทางของนักการเมืองควรอยู่ในลักษณะนี้ คือต้องเปิดเผยแสดงความคิด อย่างคุณพิชัย (พิชัย รัตตกุล) คิดอะไร ไม่มีใครรู้ คุณสิทธิ (พล.อ.อ. สิทธิ เสวตศิลา) คิดอะไร ไม่มีใครรู้ นอกจากมาสัมภาษณ์มาบอกให้ฟัง แต่หัวหน้าพรรคประชากรไทยคิดอะไรอยู่ ทุกคนอ่านได้ทุกวัน "

²² สัมภาษณ์ นายสมิคร สุนทรเวช, หัวหน้าพรรคประชากรไทย สส. เขต 1 คูสิต (2531), 4 ธันวาคม 2532

นายสมาน ใจปราณี ได้กล่าวถึงความผูกพันของฐานคะแนนเสียงกับคอลัมน์มน้ำเงิน
ในหนังสือพิมพ์ เดลิมี เรอร์ไว้ว่า ²³

" เป็นความจริงว่าคนที่ เป็นสมาชิกพรรคที่ศรัทธาในตัวคุณสมัคร เขาก็เป็นหน้าที่
ด้วย เขาจะต้องอ่าน เดลิมี เรอร์หน้านี้ แม้แต่ตัวผมเองตื่นเช้ามาผมต้องอ่านแล้ว ว่าหัวหน้า
เขียนอะไรวันนี้ ไร้อะไรบ้าง เหล่านี้ก็ซึมเข้าไป ได้ถ่ายทอด แต่มันก็ต้องยอมรับว่า เดลิมี เรอร์
นี้ขอยอดจำหน่ายไม่สูงพอ ตรงนี้เป็นปัญหาในเรื่องของการให้ความรู้ทางการเมืองของ
ประเทศเรา ถ้าหนังสือพิมพ์มีใจเป็นธรรม เป็นกลาง สื่อสารมวลชนมีใจเป็นธรรม เป็น
กลาง มุ่งให้ความรู้แก่ประชาชนอย่างตรงไปตรงมา ที่พูดตรงนี้หมายความว่า อาจจะไม่ถูก
ก็ได้ เช่น คนนี้มีความคิดเห็นเรื่องนี้ในการแก้ปัญหาอย่างนี้ อีกคนมีความคิดเห็นเรื่องนี้
อย่างนี้ มีการแก้ปัญหาอย่างนี้ และให้ประชาชนได้รู้เหตุทั้ง 2 ด้าน ถ้าอย่างนี้ได้ เมือง
ไทยจะเจริญไปนานแล้ว ผมต้องบอกเลยว่าเดี๋ยวนี้มันดีหน่อยเท่านั้นเอง ไม่โจมตี วิจารณ์
ไทยรัฐ ไม่ค่อยโจมตีเรา แต่ว่ามันก็ไม่ได้อะไรอีกด้านมาโชว์ "

ประเด็นข้างต้นนี้ ผู้วิจัยได้สอบถามฐานคะแนนเสียงถึงการติดตามอ่านคอลัมน์
มน้ำเงินในหนังสือพิมพ์ เดลิมี เรอร์ ปรากฏผลดังนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²³ สัมภาษณ์ นายสมาน ใจปราณี, สส. เขต 4 พระโขนง (2531), 18 พฤศจิกายน

ตารางที่ 4.21 แสดงพฤติกรรมในการติดตามอ่านคอลัมน์มมน้ำเงินในหนังสือพิมพ์ เดลิมีเรอร์

ข้อความ	ท่านเคยอ่านหนังสือพิมพ์ เดลิมีเรอร์ คอลัมน์มมน้ำเงินที่ นายสมิคร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคประชากรไทยเขียนหรือไม่	
พฤติกรรม	จำนวนคน	ร้อยละ (ประมาณ)
1. อ่านทุกวัน	164	51.4
2. อ่านบ่อยๆ	112	35.1
3. อ่านแต่ไม่บ่อย	41	12.9
4. ไม่เคยอ่านเลย	2	0.6
รวม	319	100.0

จะเห็นได้ว่า จำนวนผู้ที่อ่านทุกวันและอ่านบ่อยๆ มีถึงร้อยละ 86.5 แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างฐานคะแนนเสียงกับพรรคประชากรไทยโดยผ่านสื่อดังกล่าวค่อนข้างสูง ตามที่นายสมาน ใจปราณี ได้กล่าวไว้ว่า เป็นหน้าที่ของสมาชิกหรือผู้ศรัทธาในตัว นายสมิคร สุนทรเวช จะต้องติดตามอ่าน

นอกเหนือจากคอลัมน์ในหน้าหนังสือพิมพ์แล้ว สื่ออีกประการหนึ่งซึ่งพรรคประชากรไทยใช้ถ่ายทอด แสดงความคิดเห็น ในทางการเมือง นอกเหนือจากการปราศรัยหาเสียงหรือการอภิปรายในสภาของหัวหน้าพรรค คือ เทปการอภิปรายของ นายสมิคร สุนทรเวช ซึ่งออกจำหน่ายทั่วไป

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 4.22 แสดงการพึง เทปการอภิปรายของนายสมักร สุนทรเวช หัวหน้าพรรคประชากรไทย

ข้อความ	ท่านเคยฟัง เทปการอภิปรายของนายสมักร สุนทรเวช ซึ่งออกจำหน่ายหรือไม่	จำนวนคน	ร้อยละ (ประมาณ)
1. ฟังทุกม้วน		77	24.1
2. ฟัง เป็นส่วนมาก		165	51.7
3. ฟังบ้าง เหมือนกันแต่ไม่มาก		75	23.5
4. ไม่เคยฟังเลย		2	0.6
รวม		319	100.0

ผู้ที่ฟังทุกม้วนหรือฟังเป็นส่วนมากมีอยู่ถึง ร้อยละ 75.8 แม้จะเป็นจำนวนค่อนข้างสูง แต่ก็น้อยกว่าจำนวนผู้ติดตามอ่านคอลัมน์ม้วนน้ำเงินซึ่งมี ร้อยละ 86.5 อย่างไรก็ตามสื่อในคอลัมน์หนังสือพิมพ์สามารถติดตามได้ง่ายและสะดวกกว่าเทปการอภิปราย แต่สรุปแล้วฐานคะแนนเสียงส่วนใหญ่ก็ยังสนใจ ติดตามฟัง เทปอภิปรายอยู่ถึง ร้อยละ 75.8

คำอธิบายที่ได้แสดงมาทั้งหมด มุ่งที่จะชี้ให้เห็นถึงวิธีการรักษาฐานคะแนนเสียงของ สส. และพรรคประชากรไทย อย่างไรก็ตาม สำหรับพรรคการเมืองแล้วนอกจากจะต้องรักษาฐานคะแนนเสียงไว้ การขยายฐานคะแนนเสียงให้มากยิ่งขึ้นหรือกว้างออกไปอีก ก็เป็นเรื่องสำคัญ เพราะ เป็นปัจจัยที่จะทำให้พรรคเติบโตได้ในอนาคต วิธีการและแนวความคิดในการขยายฐานคะแนนเสียงนั้น ดร.ประวิช รัตนเพียร ได้อธิบายให้ฟังว่า ²⁴

²⁴ สัมภาษณ์ ดร.ประวิช รัตนเพียร, สส. เขต 3 พญาไท (2531), 17

" การขยายฐานของพรรคประชาชนไทย มันต้องพูดเป็น 2 แบบ อันที่หนึ่งคือ การขยายฐานโดยเจตนา สอง การขยายฐานโดยไม่เจตนา ผมขอพูดในแง่ไม่เจตนา ก่อน คือเมื่อมีเหตุการณ์เกิดขึ้น ไม่ว่าจะมีปัญหาเดือดร้อนทางด้านใดก็ตาม ทางด้านคนโดนไล่ที่ ทางต่างๆ ไฟไหม้ตามแหล่งชุมชนต่างๆ กิติ หรืออะไรต่างๆ กิติ คือเหตุการณ์ที่มันบังคับและ ก็เกิดขึ้น แล้วเราได้เข้าช่วยเหลือเขา เราสามารถที่จะสร้างฐานใหม่ สร้างสมาชิกพรรค ใหม่ขึ้นได้ นับว่าเป็นจำนวนมากพอสมควร จากกิจกรรมต่างๆ ที่ทำลงไปเพื่อช่วยเหลือ คลายทุกข์ ส่วนอีกด้านหนึ่งนั่นก็คือ เรื่องของการสร้างโดยเจตนาที่เราจะพยายามขยายฐานพรรค เพื่อให้คนยอมรับมากขึ้น คนศรัทธามากขึ้น ก็คือผมได้ดำเนินการจัดตั้งเป็นศูนย์นะครับ ในเขต ของผมเอง ผมได้มีการติดต่อโดยตลอดกับคนในพื้นที่ซึ่งบางครั้งนี้สุมหรือไม่สุม ที่ว่าสุมนั้นคือ บางครั้งนี้เอาแม้กระทั่งเปิดสมุดโทรศัพท์หรือยกโทรศัพท์คุยกันก็เอา ที่ไม่สุมนั้น คือว่าสมาชิก แนะนำว่าคนนั้นคนนั้นแล้ว สส.ก็ไปเยี่ยม เขาหน่อย สส.โทรศัพท์คุยกับเขาหน่อย ให้เกิดความ เข้าใจมากขึ้น ให้เกิดความใกล้ชิด นี่เป็นลักษณะการสร้าง "

นายอุส่าห์ สระมาลา ได้กล่าวเสริมในประเด็นนี้ โดยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญและวิธีการ ที่ได้กระทำตลอดมาดังนี้ ²⁵

" คือผู้แทนมันนอนหลับไม่ได้ ถ้าจะถามเรื่องขยายฐานเราคิดขยายฐานอยู่ทุกวัน ทุก วนาทีกี่แล้วกัน ถ้าโอกาสมีเราขยายแน่ครับ โดยเฉพาะในเขตบางกอกน้อยเราได้ทำ การจัดตั้งชุมชนขึ้นมาณะะ เพื่อที่จะได้รวมจัดกลุ่มของลูกบ้าน รวมความต้องการหลายๆ อย่าง การพบปะก็ดี เมื่อเรารวมเป็นกลุ่มแล้วมันพบปะได้ง่าย เราก็เลยทำชุมชนออกมา คราวนี้การทำชุมชนเป็นงานเหนื่อยแต่อย่างไรก็ต้องทำ ก็อ่าเมื่อได้เข้าไปพบลูกบ้านแล้ว ก็อ่าเป็นงานส่วนหนึ่ง เราก็ทำกันมาอย่างนี้แหละครับตลอดเวลาที่ผมเป็น สส. อยู่ ผมทำ มาตลอดเวลา ชุมชนของเราประชุมจะมีการสลับเปลี่ยนกันไป เรามี สส.อยู่ 3 คน บาง

²⁵ สัมภาษณ์ นายอุส่าห์ สระมาลา, สส. เขต 10 บางกอกน้อย (2531), 17

ครั้งเราก็ผลัดเปลี่ยนกันไปยังตรงนี้ ชุมชนนี้ ถ้ามีการประชุมพร้อมกันเราก็ผลัดเปลี่ยนกันไป
म्मั้ง คนอื่นบ้าง อะไรอย่างนี้ไม่มีวาระ เราเข้าไปพูดจาตั้งสรรกัน กินข้าวร่วมกัน ให้
เกิดความคุ้นเคย "

สำหรับหัวหน้าพรรคประชากรไทย ได้อธิบายถึงการขยายฐานคะแนนเสียงของพรรคไว้
โดยเน้นในเรื่องการรวมกลุ่ม การจัดตั้งชมรมว่า ²⁶

" เรามีระบบตั้งแต่ปี 2529 เรามีชมรม ชมรมผู้สนับสนุนคือ ผู้ที่รักใคร่ชอบพอ เขาตั้ง
เป็นชมรมสนับสนุน และชมรมสนับสนุนนี้อาจแบ่งไปตามแขวง แต่ละแขวงมีกรรมการชมรม
เราอนุญาตให้มีการจัดการกินเลี้ยงกันได้ ปีละครั้งหรือสองครั้ง ก็มีรายการหาทุนขายโต๊ะละ
1,000 บาท ลงทุนโต๊ะละ 500 บาท โต๊ะ 500 ขาย 1,000 บาทมา 10 คนก็ คนละ
100 บาท เขาทำกัน 100 โต๊ะก็ได้เงิน 5 หมื่น ซึ่งนำเงินนั้นมาใช้จ่ายในชมรม ซึ่งเขา
มีกรรมการชมรม มีเลขานุการชมรม แต่ละชมรมรวมตัวกันเป็นศูนย์ในกรุงเทพฯ แต่ก่อนมี
24 อีกหน่อยจะเป็น 36 ตรงนี้แขวงทั้งหมดนี้เป็นชมรม ผู้สนับสนุนและทุกา แขวงก็สมมติว่า
มี 8 แขวง เขาส่งมา 3 คน 3 คนรวมเป็น 24 คน ก็เป็นกรรมการศูนย์ กรรมการศูนย์นี้
จะไปจดทะเบียนที่กระทรวงมหาดไทย เป็นสาขาพรรค สาขาพรรคจะทำหน้าที่ดูแลเรื่อง
กิจการของพรรค กรรมการสาขาพรรคก็จะมีประธาน มีรองกรรมการต่างๆ นี่เป็นระบบที่
เราทำเราสร้างไว้ตั้งแต่ 29, 30, 31 เป็นระยะเวลาที่คะแนนเราออกขึ้นมา เพราะ
ว่ามีคนเขาเห็นประโยชน์ เราก็ไปเปิดศูนย์เปิดชุมชน มีงานประจำปี งานต่างๆ เราทำ
ของเราอยู่สม่ำเสมอ เพราะฉะนั้นส่วนนี้ก็เป็นส่วนการจัดตั้งระบบของเรา คือคนที่รักใคร่
ชอบพอเราจริงๆ ถ้าจะถามว่าเป็นสมาชิกแล้วได้อะไร ได้รับความอบอุ่น ได้รับความประโยชน์
อะไร ตรงนี้จะทำให้บรรยากาศดีขึ้น เรามีสื่อประชากรไทยสีฟ้า ใครมีงานมงคล แต่งงาน
บวชนาคก็ไปปรากฏตัวให้เห็นความจริงใจ ซึ่งเป็นการจัดการโยงใยในสมาชิก "

²⁶ สัมภาษณ์ นายสมัคร สุนทรเวช, หัวหน้าพรรคประชากรไทย, สส. เขต 1 คูสิต
(2531), 4 ธันวาคม 2532

การรักษาและการขยายฐานคะแนนเสียงทั้งในระดับพื้นที่เลือกตั้งของ สส. แต่ละคน คงต้องประสานสอดคล้องกับในระดับพรรคซึ่งเป็นภาพรวมที่ว่า ไป ในเรื่องนี้ นายชาญ สุทธิสารากร ผู้อำนวยการพรรคประชากรไทยได้อธิบายให้ฟังว่า 27

" เดิมเน้นการรักษาพื้นที่ คือรักษาฐานคะแนนเสียงในพื้นที่นั้น เป็นเรื่องที่ สส. จะต้องทำ แต่หลังจากที่ได้ตั้งชมรมขึ้นมาในที่ต่างๆ แล้ว มันก็เป็นเรื่องผสมผสานระหว่างพรรคกับ สส. ในพื้นที่ ที่จะทำให้ชมรมต่างๆ ทำงานได้ประสบผลสำเร็จ ในส่วนของสำนักงาน ผมทำหน้าที่ 2 อย่าง ผมเป็นผู้อำนวยการตรงๆ ในเวลาเดียวกันผมเป็นประธานชมรมประชากรไทยสัมพันธ์ ซึ่งชมรมนี้เป็นชมรมที่เป็นตัวกลางคอยประสานงานชมรมต่างๆ เข้าไว้ให้กับพรรค เพราะชมรมต่างๆ โดยข้อเท็จจริง เขาเป็นอิสระที่จะทำอะไรก็ได้ มันไม่ได้มีอยู่ในระเบียบข้อบังคับของพรรค และพรรคก็เข้าไปทำอะไรเขาไม่ได้ เพียงแต่เราใช้วิธีประสานงานเพื่อให้เป็นอันหนึ่งอันเดียว ชมรมประชากรไทยสัมพันธ์ก็ทำหน้าที่ในการประสานงานกับชมรมต่างๆ เพื่อให้กิจกรรมต่างๆ มันออกมาในแนวเดียวกัน ให้เกิดการเข้าใจต่างๆ ตรงกัน เราเป็นตัวกลางคอยประสานงาน ถ้าถามว่ามีกิจกรรมร่วมกันมากน้อยแค่ไหน กิจกรรมในพื้นที่แต่ละชมรม คือ ชมรมเราแบ่งเป็น 2 ประเภท 2 ลักษณะ ชมรมประชากรไทยสัมพันธ์ เป็นชมรมที่ใช้เป็นเงาของทางพรรค เป็นบุคลากรที่คอยทำงานตามนโยบายกรรมการบริหารพรรค หรือที่หัวหน้าพรรคมอบหมาย หรือทำเรื่องโน้นเรื่องนี้ เราก็ทำ ซึ่งตอนนี้เราทำอยู่ 2 เรื่อง คือ การออกวารสารประชากรไทยสัมพันธ์ และการจัดอบรมความรู้ทางการเมืองหรืออบรมอื่น ๆ เป็นการให้ความรู้ที่กว้างๆ ไม่ระบุพื้นที่ แต่ชมรมในพื้นที่ต่างๆ เขาเป็นชมรมที่ทำงานในเฉพาะพื้นที่ที่เขาระบุ เช่น ชมรมแขวงบางจาก เขาจะทำงานในแขวงบางจากเท่านั้น เขาจะไม่ออกไปนอกพื้นที่ จะออกไปบ้างก็ลักษณะการช่วยเหลือ บางชมรมนั้น เล็กนิดเดียว เป็นชมรมหมู่บ้าน ก็ทำงานแค่หมู่บ้านเดียวเท่านั้นเอง ไม่ได้ทำงานกว้างไปกว่านั้น การประสานงานหรือการร่วมกันระหว่างชมรม เหล่านี้กับชมรมประชากรไทยสัมพันธ์นั้น

27 สัมภาษณ์ นายชาญ สุทธิสารากร, ผู้อำนวยการพรรคประชากรไทย, 21

โดยทั่วไปแล้ว ส่วนหนึ่งเกือบจะครึ่งหนึ่ง คนจากประชากรไทยลัทธิพันธมิตรจะไปก่อตั้งชมรมขึ้นมาก และพอก่อตั้งตัวเองก็มักจะได้ เป็นประธานหรือเป็นกรรมการ ไม่เป็นประธานก็เป็นกรรมการบริหารอยู่ในชมรมนั้น ชมรมประชากรไทยลัทธิพันธมิตรเรามีการพบปะกันเดือนละครั้ง มีการประชุมประจำเดือนเพื่อพบปะกัน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน ฉะนั้น กรรมการจากชมรมต่างๆ ก็จะเข้ามาประชุมร่วมกันกับชมรมประชากรไทยลัทธิพันธมิตรเดือนละครั้ง แล้วมีอะไรคืบหน้า มีปัญหาอะไรก็เอามาเล่าสู่กันฟัง มาแลกเปลี่ยนกัน การขยายฐานคะแนนเสียงเพียงแต่ให้สมาชิกทุกคนช่วยเป็นนักประชาสัมพันธ์ ซึ่งจะชี้แจงนโยบายผลงานต่างๆ เกียรติคุณของพรรค ให้กับประชาชนในพื้นที่ได้ทราบ และในเวลาเดียวกันก็สรรหา ชี้นำ ชักชวน คนที่มีความรู้ความสามารถและมีความคิดความอ่านคล้อยตามนโยบายหรือแนวทางของพรรคประชากรไทย แล้วชักชวนเขาเข้ามาเป็นสมาชิก เราก็จะได้สมาชิกเพิ่มขึ้น ซึ่งขณะนี้เพิ่มขึ้นเรื่อยๆ อยู่ทุกวัน ผมอยากเรียนว่าที่สำนักงานมีคนมาสมัครทำใบสมัครเป็นสมาชิกเพิ่มขึ้นวันละประมาณ 60-70 ในยามปกติ แต่ในยามที่มีการเลือกตั้ง วันหนึ่งเป็นร้อย เข้ามามาก บางวันทำไม่ทันเลย นั่นแสดงว่าชมรมต่างๆ หรือผู้สมัครรับเลือกตั้ง เขาจะชวนกันสรรหาคนเข้ามาเป็นสมาชิก ซึ่งคนที่ เป็นสมาชิกแล้วก็จะจัดอบรม ปฐมนิเทศให้เขา การปฐมนิเทศนั้นคือการทำความเข้าใจ สร้างความผูกพันไว้ ไม่ให้สมัครเข้ามาแล้วเราก็เฉยเมย เราจะทำความเข้าใจให้พบหัวหน้าพรรค ให้พูดคุยกัน เพราะผมยังมองเห็นว่าหัวหน้าพรรคมีความสำคัญมาก ในระบบพรรคการเมืองอย่างเมืองไทยเรา เราต้องให้เขาได้พบปะท่านหัวหน้าพรรค กรรมการบริหารพรรค ก็จะทำให้คนที่เข้ามาใหม่ ผูกพันอยู่ "

เมื่อพูดถึงความจำเป็นและความสำคัญของฐานคะแนนเสียงต่อการเลือกตั้งในกรุงเทพมหานคร นายชาญ สุทธิสารากร ผู้อำนวยการพรรคประชากรไทยได้ให้ความเห็นต่อไปว่า

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

" ผมว่าเป็นความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะว่าการทำงานการเมืองนั้น เราคงไม่ได้มาหาเสียงกันในช่วงหลังรับสมัครรับเลือกตั้งแล้วเท่านั้น ในช่วงหลังรับสมัครแล้วเมื่อเรารู้เบอร์แล้ว เราก็เปลี่ยนจากประชาสัมพันธ์ให้คนในพื้นที่รู้ว่าเราเบอร์อะไร แต่ความจริงแล้วการสนับสนุนหรือการรู้จักพรรคประชากรไทย ต้องทำมาอย่างต่อเนื่อง เขาต้องรู้จักว่าพรรคประชากรไทยมีนโยบายในการแก้ไขปัญหาต่างๆ อย่างไร มีระบบการทำงานอย่างไร

มีความน่าเชื่อถือ น่าศรัทธาเพียงไร ต้องรู้มาก่อนล่วงหน้าแล้ว จะรู้สิ่งเหล่านี้ได้ต้องรู้จากสมาชิก โดยทั่วไปสมาชิกเขาก็ต้องติดตามข่าวสาร ข้อมูลของพรรค ซึ่งเราก็มีช่องทางให้เขาได้ติดตาม เยอะแยะ ส่วนหนึ่งก็อาจจะมาจากการอ่านหนังสือพิมพ์ซึ่งทำหน้าหน้าพรรคเขียนคอลัมน์อยู่ อีกส่วนหนึ่งก็วารสารของเราเองซึ่งสมาชิกส่วนหนึ่งก็ทราบข้อมูลผ่านทางวารสารของพรรคอยู่แล้ว เพราะฉะนั้นเมื่อสมาชิกเหล่านี้มีข้อมูลต่างๆ ก็จะไปเผยแพร่ในชุมชนของเขา เพราะฉะนั้นเราถือว่าตัวสมาชิกที่เป็นฐาน สมาชิกประจำของเราซึ่งเป็นฐานอยู่ในพื้นที่ต่างๆ เขาจะผู้ที่เป็นประชาสัมพันธ์ของพรรค ซึ่งมีหน้าที่คอยประชาสัมพันธ์เกียรติคุณผลงานต่างๆ ของพรรค ให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบ เพราะฉะนั้นตัวนี้สำคัญที่สุด "

สรุปแล้วจากผลการวิจัยสนามซึ่งประกอบด้วยแบบสอบถาม (questionnaire) ซึ่งได้ข้อมูลจากคำตอบของฐานคะแนนเสียง อันทำให้เราทราบถึงเหตุผลและพฤติกรรมในการเลือกหรือให้ความสนับสนุนพรรคประชากรไทย กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ เป็นการหาคำตอบในประเด็นที่ต้องการจะศึกษาว่าพรรคประชากรไทยสร้างฐานคะแนนเสียงได้อย่างไร

ในส่วนที่สองเป็นการสัมภาษณ์ (interview) สส.และเจ้าหน้าที่ของพรรคประชากรไทยในส่วนที่เกี่ยวข้อง เพื่อหาคำตอบในเรื่องของการรักษาและขยายฐานคะแนนเสียงของพรรคประชากรไทย ว่ามีแนวความคิดและวิธีการอย่างไร รวมทั้งความจำเป็นและความสำคัญของฐานคะแนนเสียง ซึ่งในบทนี้ได้ทำการวิเคราะห์จากข้อมูลที่ได้จากการวิจัยสนามทั้งหมดดังที่ได้กล่าวมาแล้ว สำหรับการสรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะจะได้กล่าวในบทต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย